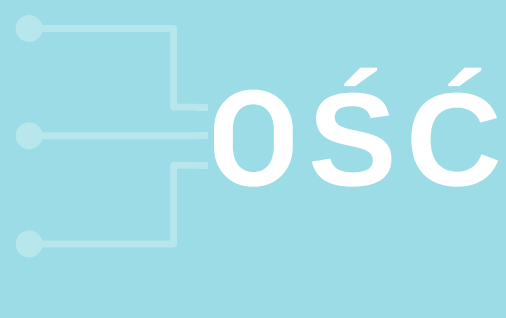

TOŻSAM. INN OBC

OŚĆ

SCENARIUSZE SZKOŁY TOLERANCJI

DLA NAUCZYCIELI I NAUCZYCIELEK
CHCĄCYCH ROZMAWIAĆ Z UCZNIAMI
O GORĄCYCH TEMATACH WSPÓŁCZESNOŚCI

SPIS TREŚCI:

Adam Musiał, Polskość jak pieśń na wiele głosów. Polska tożsamość narodowa

Ewelina Waląg i Iwona Kryczka, Mowa nienawiści jest jak fala

Anna Włodek i Marzanna Pogorzelska, Patriot_ka XXI wieku

Małgorzata Rusiłowicz, Czy oni to również my, czy my to także oni?

Mirosław Skrzypczyk i Piotr Ulatowski, Spacer z obcym

Małgorzata Juszczyk i Olga Gronowska-Pszczola, Nowa sąsiadka, nowy sąsiad

Zofia Cofałka, Bożenna Sucharska, Moje nowe życie. Migracja i uchodźstwo

POLSKOŚĆ JAK PIEŚŃ NA WIELE GŁOSÓW – POLSKA TOŻSAMOŚĆ NARODOWA.

ADAM MUSIAŁ

CZAS

Czas: 45–60 minut

MATERIAŁY

- komputer do odtworzenia pliku audio i wideo, ewentualnie do wyświetlenia cyfrowej wersji materiałów papierowych,
- rzutnik multimedialny i głośniki,
- kopie materiałów dla każdej grupy.

PRZEBIEG

Cele zajęć:

Uświadomienie młodzieży:

- istnienia różnych wzorców polskości,
- bogactwa płynącego z różnorodnej polskości,
- rozmaitych elementów tworzących tożsamość narodową.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

o. WAŻNE!

Nie zdradzaj młodzieży na początku zajęć ich dokładnego tematu i treści. Dzięki zachowaniu ich w tajemnicy skutecznie przeprowadzisz pierwszy i ostatni punkt lekcji. Powiedz, że chcesz porozmawiać ogólnie o ludzkiej tożsamości.

Wprowadź uczniów i uczennice w temat poprzez krótką rozmowę o różnych elementach tożsamości. Możesz omówić to na swoim przykładzie (przykładowo: „Jestem mężczyzną, ojcem/mężem/synem/bratem, nauczycielem, humanistą, miłośnikiem filmu, zapalonym biegaczem i podróżnikiem, Polakiem, krakowianinem itp.).

I.

Zaproponuj młodzieży przesłuchanie krótkiego pliku dźwiękowego z nagraniem fragmentu wywiadu z pewną osobą.

Odtwórz nagranie (załącznik XYZ – tożsamość – audio). Poproś uczniów i uczennice, by określili elementy składowe tożsamości tej osoby, jakie da się wywnioskować z nagrania.

Jeśli nie poruszą kwestii polskości, zapytaj, czy bohater wywiadu jest Polakiem albo skąd jest.

Prawdopodobne odpowiedzi: mężczyzna, bokser/wojownik sztuk walki, młody, Polak, bo mówi biegle po polsku.

POLSKOŚĆ JAK PIEŚŃ NA WIELE GŁOSÓW – POLSKA TOŻSAMOŚĆ NARODOWA.

A D A M M U S I A Ł

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

2.

Ogłoś klasie, że chcesz skupić się na wybranym zagadnieniu tożsamości (tożsamości narodowej) – oraz że chcesz to omówić na przykładzie polskości. Tematem kluczowym lekcji jest więc pytanie: „co to znaczy być Polakiem?”.

Przeprowadź szybką burzę mózgów dotyczącą elementów składających się na polskość (co sprawia, że ktoś jest Polakiem). Zapisz wszystkie odpowiedzi na tablicy, nie komentując ich.

Uwaga: mogą pojawić się następujące odpowiedzi: język polski, pochodzenie (narodowość rodziców) świadomość polskiej historii, religia (chrześcijaństwo), wyznanie (katolicyzm), obywatelstwo, znajomość zwyczajów i kultury, zamieszkanie na terenie Polski itd.

3.

Powiedz klasie, że przedstawisz biogramy czterech postaci z przeszłości, których dane osobowe ukryte zostały pod znanymi im z egzaminów szkolnych inicjałami XYZ (załącznik Biogramy – wersja krótka). Podziel klasę na kilkusobowe grupy i rozdaj wszystkim grupom po jednym (lub kilku – w zależności od liczności grup) egzemplarzu każdego z czterech biogramów (każda grupa ma biogramy wszystkich czterech postaci).

Poproś uczniów i uczennice, by zgodnie z instrukcją na biogramach przeczytali i ocenili, czy ich bohaterowie XYZ byli Polakami. Nie oceniaj odpowiedzi, lecz poproś o uzasadnienie decyzji grupy.

Uwaga: podczas moich zajęć dwie pierwsze postaci większość grupy (2/3) oceniła jako Polaków; 90% grupy uznało za Polaka postać czwartą, a tylko około 1/4 grupy uznało za Polaka postać trzecią.

POLSKOŚĆ JAK PIEŚŃ NA WIELE GŁOSÓW – POLSKA TOŻSAMOŚĆ NARODOWA.

A D A M M U S I A Ł

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

4.

Wyjaśnij uczniom i uczennicom, że biogramy były co prawda autentyczne, lecz niepełne, i że teraz przedstawisz pełniejsze wersje biografii tych samych postaci. Rozdaj wszystkim grupom poszerzone historie bohaterów (załącznik Biogramy – wersja pełna), tak by każda grupa miała wszystkie cztery biogramy. Poproś uczniów i uczennice, by zgodnie z instrukcją podaną na kartkach przeczytali i ponownie ocenili, czy bohaterowie XYZ byli Polakami. Poproś młodzież o uzasadnienie oceny (zwłaszcza jeśli grupa zmieniła zdanie).

5.

Wróć do zapisanych na tablicy elementów składających się na polskość. Zapytaj uczniów, które z wymienionych punktów zachowaliby jako adekwatne, a które by odrzucili? Podaj młodzieży różne przykłady z innych narodów:

- język (np. Brazylijczycy nie mówią po brazylijsku, Belgowie, Szwajcarzy, Kanadyjczycy mówią kilkoma językami),
- religia i wyznanie (podaj przykłady narodów o różnych religiach i wyznaniach),
- własne państwo (np. Kurdowie go nie mają, Polacy pod zaborami też go nie mieli),
- obywatelstwo (są mniejszości narodowe za granicą; ponownie przykład kurdyjski i polski spod zaborów).

Przedyskutuj też z młodzieżą następującą kwestię: czy można czuć przynależność do różnych grup narodowych, np. być Polakiem i Niemcem (piłkarz Waldemar Sobota), Polakiem i Czechem (piosenkarka Halina Młynek), Niemcem i Turkiem (piłkarz Mesut Özil)? Jaką tożsamość mają przedstawiciele mniejszości narodowych (czy Polacy w Czechach i na Ukrainie mogą też być Czechami i Ukraińcami, a Ukraińcy i Niemcy w Polsce mogą też być Polakami; i kto ma prawo o tym stanowić)?

POLSKOŚĆ JAK PIEŚŃ NA WIELE GŁOSÓW – POLSKA TOŻSAMOŚĆ NARODOWA.

ADAM MUSIAŁ

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Wyjaśnij młodzieży, że:

- tożsamość narodowa opiera się na pewnej ideologii, którą każdy naród sam dla siebie tworzy – nie ma stałych zewnętrznych elementów tożsamości narodowej dla wszystkich narodów;
- każdy naród sam ustala komponenty tożsamości narodowej;
- nawet w poszczególnym narodzie tożsamość narodowa jest różna dla różnych jego podgrup;
- tożsamość narodowa, jako ideologia, dopuszcza utożsamianie się z nią różnych grup etnicznych, dla których jest ona bliska (Polacy ukraińskiego, niemieckiego, żydowskiego pochodzenia etnicznego).

6.

Wróćcie do bohatera I. punktu lekcji.

Oświadcz, iż zgadzasz się z osądem klasy o tym, że bohater wywiadu jest Polakiem: utożsamia się ona z Polską, nie tylko poprzez fakt biegłego posługiwania się językiem polskim jako ojczystym.

Odtwórz wersję wideo tego samego wywiadu (plik XYZ – tożsamość – wideo). Po obejrzeniu nagrania możesz dodać rasę do listy elementów nie wpływających na tożsamość narodową. Można – tak jak bohater nagrania – być czarnym Polakiem.

Załączniki:

1. XYZ – tożsamość – audio.
2. Biogramy – wersja krótka.
3. Biogramy – wersja pełna.
4. XYZ – tożsamość – wideo.

Przeczytaj biogram pewnej postaci i odpowiedz na postawione pod nim pytanie.

1. XYZ

- Urodził się w 1808 roku w Podbużu koło Drohobycza na ziemiach przedrozbiorowej Polski znajdujących się wówczas w obrębie Cesarstwa Austriackiego.
- Syn Franza, austriackiego urzędnika.
- Studiował filozofię we Lwowie oraz medycynę w Wiedniu.
- Po studiach pracował w Wiedniu jako lekarz.
- W 1846 roku ożenił się z Austriaczką z Wiednia.
- W 1851 objął stanowisko profesora na Uniwersytecie Jagiellońskim, na którym nauczano wówczas po niemiecku. Niezbyt płynnie mówił wówczas po polsku.

Czy XYZ był/nie był Polakiem?

Przeczytaj biogram pewnej postaci i odpowiedz na postawione pod nim pytanie.

2. XYZ

- Urodził się w 1823 roku w Starym Mieście koło Sambora na ziemiach przedrozbiorowej Polski znajdujących się w obrębie zaboru austriackiego.
- Syn Szymona, (rusińskiego) ukraińskiego szewca wyznania grekokatolickiego; ochrzczony w cerkwii.
- Mówił po polsku, ukraińsku i niemiecku.
- Studiował we Lwowie i w Krakowie.
- Adwokat.
- Poseł na Sejm Krajowy (Landtag) austriackiej Galicji (części przedrozbiorowej Polski zajętej przez Austrię) i marszałek tego sejmiku.

Czy XYZ był/nie był Polakiem?

Przeczytaj biogram pewnej postaci i odpowiedz na postawione pod nim pytanie.

3. XYZ

- Urodził się w Krakowie w 1838 roku.
- Jego rodzicami był Czech o imionach František Xaver z Roudnicy koło Hradca Králové oraz Karolina Rossberg z polsko-niemieckich protestantów.
- Dość późno nauczył się dobrze mówić, między innymi z powodu czeskich wstawek nabytych od ojca.
- Studiował malarstwo w Krakowie, Monachium i Wiedniu.

Czy XYZ był/nie był Polakiem?

Przeczytaj biogram pewnej postaci i odpowiedz na postawione pod nim pytanie.

4. XYZ

- Urodził się w 1900 r. w Krakowie.
- Syn żydowskiego szewca.
- Mówił po polsku i pewnie także w jidysz.
- Piłkarz (obrońca) Żydowskiego Towarzystwa Sportowego Jutrzenka Kraków.
- W 1925 roku przenosi się do Warszawy, gdzie gra dla Żydowskiego Klubu Sportowego Makkabi Warszawa.
- W czasie drugiej wojny światowej (w 1941 roku) zginął w getcie warszawskim.

Czy XYZ był/nie był Polakiem?

XYZ w drużynie Jutrzenki Kraków (siedzi pierwszy z prawej).

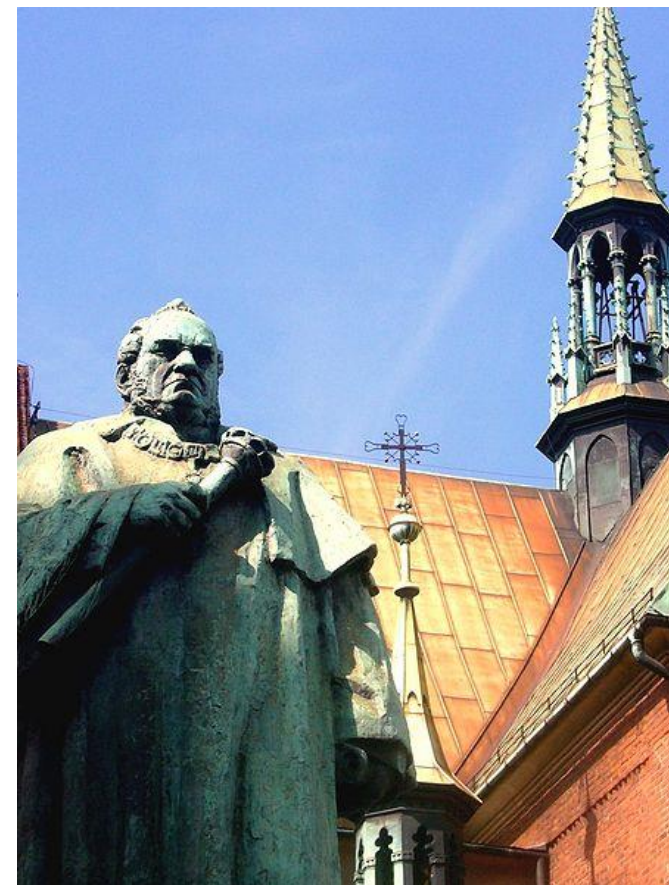
1. JÓZEF DIETL

- Urodził się w 1808 roku w Podbużu koło Drohobycza na ziemiach przedrozbiorowej Polski znajdujących się w obrębie zaboru austriackiego.
- Syn Franza (Franciszka), austriackiego urzędnika, i szlachcianki Anny z Kulczyckich.
- Studiował filozofię we Lwowie oraz medycynę w Wiedniu.
- Po studiach pracował w Wiedniu jako lekarz.
- W 1846 roku ożenił się z Austriaczką z Wiednia.
- W 1851 objął stanowisko profesora na Uniwersytecie Jagiellońskim, na którym nauczano wówczas po niemiecku. Niezbyt płynnie mówił wówczas po polsku.
- W roku akademickim 1861/62 rektor UJ. Władze austriackie odmówiły zatwierdzenia jego funkcji na następny rok. Domagał się przywrócenia języka polskiego jako języka nauczania na uniwersytecie. W 1865 przeniesiony na emeryturę dekretem cesarza Franciszka Józefa.
- W latach 1866-74 był prezydentem Krakowa – wówczas miasta na obrzeżach austriackiego imperium.

Jako prezydent Dietl doprowadził między innymi do:

- podwojenia miejskich dochodów bez nakładania na miasto nowych ciężarów,
- uporządkowania Plant, starych murów i baszt obronnych, odnowienia elewacji kamienic,
- przygotowania planu odbudowy i konserwacji Sukiennic,
- oczyszczenia koryta Starej Wisły,
- rozwoju UJ, powstania szkoły przemysłowej, przejęcia w zarząd szkół w mieście, powstania Szkoły Sztuk Pięknych,
- utworzenia miejskiej straży ogniowej.
- Twórca balneologii, dziedziny medycyny uzdrowiskowej zajmująca się badaniem właściwości leczniczych wód podziemnych i borowin oraz zastosowaniem ich w leczeniu, zwłaszcza terapii chorób przewlekłych.
- Skłasyfikował polskie wody lecznicze i spopularyzował uzdrowiska w Rabce, Krynicy, Iwoniczu, Szczawnicy, Żegiestowie.

Czy Józef Dietl był/nie był Polakiem?

Pomnik Józefa Dietla w Krakowie.

2. MIKOŁAJ ZYBLIKIEWICZ

- Urodził się w 1823 roku w Starym Mieście koło Sambora na ziemiach przedrozbiorowej Polski znajdujących się w obrębie zaboru austriackiego.
- Syn Szymona, ukraińskiego szewca wyznania grekokatolickiego; ochrzczony w cerkwi.
- Mówił po polsku, ukraińsku i niemiecku.
- Studiował we Lwowie i w Krakowie.
- Adwokat.
- Od 1856 r. pracował jako syndyk, czyli radca prawny miasta Krakowa; walczył o przywrócenie języka polskiego w szkołach i urzędach.
- Poseł na Sejm Krajowy (Landtag) austriackiej Galicji (części przedrozbiorowej Polski zajętej przez Austrię) i marszałek tego sejmiku.
- Prezydent Krakowa w latach 1874-81.
 - utworzył Kryptę Zasłużonych na Skałce,
 - dokonał restauracji Sukiennic,
 - utworzył Muzeum Narodowe w Krakowie,
 - zbudował kompleks budynków dla straży pożarnej,
 - zasypał koryto Starej Wisły (dzisiejsze ulice Dietla i Daszyńskiego).

Czy Mikołaj Zyblíkiewicz był/nie był Polakiem?

Portret Mikołaja Zyblíkiewicza pędzla Jana Matejki.

3. JAN MATEJKO

- Urodził się w Krakowie w 1838 roku.
- Jego rodzicami był Czech o imionach František Xaver Matějka z Roudnicy koło Hradca Králové oraz Karolina Rossberg z polsko-niemieckich protestantów.
- Dość późno nauczył się dobrze mówić, między innymi z powodu czeskich wstawek nabytych od ojca.
- Studiował malarstwo w Krakowie w Szkole Sztuk Pięknych w Krakowie, której później był dyrektorem (od 1873), a także w Monachium i Wiedniu.
- Jego uczniami byli m.in. Maurycy Gottlieb, Jacek Malczewski, Józef Mehoffer i Stanisław Wyspiański.
- Twórca obrazów historycznych, mających ogromny wkład w podtrzymanie polskiej świadomości narodowej; namalował m.in. obrazy:
 - Stańczyk
 - Unia lubelska
 - Stefan Batory pod Pskowem
 - Astronom Kopernik, czyli rozmowa z Bogiem
 - Zawieszenie dzwonu Zygmunta
 - Bitwa pod Grunwaldem
 - Hołd pruski
 - Jan Sobieski pod Wiedniem
 - Kościuszko pod Racławicami
 - Konstytucja 3 Maja 1791 roku
- Położył ogromne zasługi w opiece nad zabytkami Krakowa; uczestniczył w pracach komisji konserwatorskich podczas:
 - odnawiania gotyckiego ołtarza Wita Stwosza w Kościele Mariackim (1867-69),
 - restauracji gmachu Sukiennic (1875-79),
 - zamku na Wawelu (1886)
 - oraz Kościoła Mariackiego (1889).
- Brał udział w pracach naukowo-badawczych oraz wykonywał rysunki inwentaryzacyjne podczas otwarcia w katedrze wawelskiej grobów: Jana Kazimierza (1869), królowej Jadwigi (1887) i kardynała Oleśnickiego (1887).
- W latach 1889-91 zaprojektował nową polichromię wnętrza kościoła Mariackiego.

Czy Jan Matejko był/nie był Polakiem?

4. JÓZEF KLOTZ

- Urodził się w 1900 r. w Krakowie.
- Syn żydowskiego szewca.
- Mówił po polsku i pewnie także w jidysz.
- Piłkarz (obrońca) Żydowskiego Towarzystwa Sportowego Jutrzenka Kraków.
- Bohater historycznego wyczynu w dziejach polskiej piłki – zdobywca pierwszej bramki dla reprezentacji Polski (28.05.1922 roku z rzutu karnego w meczu Szwecja-Polska w Sztokholmie; Polska wygrała 2:1).
- W 1925 roku przenosi się do Warszawy, gdzie gra dla Żydowskiego Klubu Sportowego Makkabi Warszawa.
- W czasie drugiej wojny światowej zginął w getcie warszawskim (w 1941 roku).

Czy Józef Klotz był/nie był Polakiem?

Józef Klotz (siedzi pierwszy z lewej) jako reprezentant Polski w pamiętnym meczu ze Szwecją.

„MOWA NIENAWIŚCI JEST JAK FALA...”. O ZWALCZANIU MOWY NIENAWIŚCI

IWONA KRYCZKA, EWELINA WALĄG

WSTĘP

Zajęcia przeznaczone są dla uczniów i uczennic na III i IV etapie edukacyjnym. Zamierzeniem jest pozyskanie od uczniów wiadomości na temat występowania, skutków mowy nienawiści oraz sposobów reagowania na nią. Przy okazji tego tematu chcemy poruszyć problem wykluczenia społecznego, które dotyka wiele uczennic i wielu uczniów naszych szkół.

Z naszych obserwacji wynika, że jest ogromne zapotrzebowanie na zajęcia związane z tematem mowy nienawiści. Na podstawie historii znanej działaczki, Joanny Grabarczyk, chcemy pokazać jak działa mowa nienawiści, jak zjawisko to może dotknąć każdego z nas i wpłynąć na życie ofiary.

KRYTERIA OCENY / NACOBIEZU:

- potrafisz wskazać przykłady skutków mowy nienawiści
- będziesz znał sposoby reagowania na mowę nienawiści

MATERIAŁY:

- karty pracy, domino w kopercie dla każdej grupy, flipchart, karteczki - postity, markery.

CZAS

Czas: 45 minut

CELE

- udoskonalisz swoje umiejętności reagowania na mowę nienawiści
- poznasz definicje związane z tym tematem
- na podstawie historii przygotujesz informacje o skutkach i możliwościach zwalczania mowy nienawiści

PYTANIE

KLUCZOWE:

Jak zwalczać mowę nienawiści?

„MOWA NIENAWIŚCI JEST JAK FALA...”. O ZWALCZANIU MOWY NIENAWIŚCI

IWONA KRYCZKA, EWELINA WALĄG

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1.

SMS do słowa „Nienawiść” (czas 4 minuty).

Napisz na tablicy słowo „nienawiść”. Poproś, by każdy indywidualnie zapisał je u siebie na kartce i zapisał wyrazy – skojarzenia rozpoczynające się na każdą kolejną literę wyrazu „nienawiść” (w przypadku liter „ś” i „ć” możesz zastąpić je wyrazami rozpoczynającymi się od liter „s” i „c”) związane w tym hasłem. Mogą to być wyrazy, które pozornie nie mają z nienawiścią nic wspólnego, ale takie skojarzenia pojawiły się w głowie uczestników i uczestniczek. Poproś uczniów i uczennice, by przyjrzeni się wszystkim zapisanym przez siebie hasłom. Zapytaj, czy przychodzą im teraz na myśl jeszcze inne skojarzenia, łączące wszystkie zapisane słowa. Więcej o wykorzystaniu techniki SMS przeczytaj w materiale pomocniczym

2.

Domino – praca w grupach (8 minut)

Podziel uczniów i uczennice na grupy czteroosobowe. Rozdaj im koperty z pociętymi kartami domino (załącznik nr 2). Poproś, by każda grupa dobrała do podanych pojęć odpowiednie definicje, a następnie zdecydowała, które z podanych haseł wiążą się z mową nienawiści.

Poproś, by kilka osób odczytało definicje i określiło, czy wyjaśniane pojęcia wiążą się ich zdaniem z mową nienawiści.

3.

Obejrzyj z uczniami i uczennicami satyryczny utwór [Kabaretu Czesuaf "Mowa nienawiści"](#) (4 minuty).

„MOWA NIENAWIŚCI JEST JAK FALA...”. O ZWALCZANIU MOWY NIENAWIŚCI

IWONA KRYCZKA, EWELINA WALĄG

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

4.

Mowa nienawiści – definicja (10 minut)
Rozdaj uczniom i uczennicom karty pracy z definicjami mowy nienawiści (załącznik nr 3). Poproś, by w parach zapoznali się z definicjami i zastanowili się nad tym, co je różni. Zbierz kilka wypowiedzi na forum i podsumuj je. Zapytaj, czy wybrane przez uczniów i uczennice w poprzednim zadaniu terminy rzeczywiście – według podanych definicji – dotyczą mowy nienawiści? Czy po poznaniu definicji uczestnikom przyszły na myśl jeszcze inne zjawiska związane z mową nienawiści? Zapisz je na tablicy.

5.

Storytelling Mowa nienawiści jest jak fala.
Praca w grupach (40 minut)
Podziel uczestników i uczestniczki na grupy. Rozdaj im kopie wywiadu Przeciw mowie nienawiści. Słowo ma siłę, w którym Joanna Grabarczyk rozmawia z Piotrem Najsztubem („Gazeta Wyborcza – Wysokie Obcasy”), a także karty pracy (załącznik nr 4). Poproś o zapoznanie się z tekstem wywiadu, a następnie zaproś uczestnik i uczestniczki do dyskusji w grupach nad pytaniami zawartymi w karcie pracy. Efektem dyskusji powinien być plakat przedstawiający wnioski z pracy grupowej według schematu:

Gdzie spotykamy się z mową nienawiści?	Mowa nienawiści w sieci. Czy w Internecie wolno więcej?
Jak zwalczać/ reagować na mowę nienawiści?	Jak mowa nienawiści wpływa na życie osób, które są atakowane?
Jaką rolę pełnią media w rozpowszechnianiu mowy nienawiści?	Jak można pomóc osobom doświadczającym przemocy?

Poproś grupy o prezentację plakatów: każda kolejna grupa zwraca uwagę na te elementy, które pojawiły się również w pracach poprzednich zespołów.

„MOWA NIENAWIŚCI JEST JAK FALA...”. O ZWALCZANIU MOWY NIENAWIŚCI

IWONA KRYCZKA, EWELINA WALĄG

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

6.

Zaprezentuj uczniom i uczennicom dwa projekty, których celem jest zwalczanie mowy nienawiści: Nienawiść. Jestem przeciw! Centrum Edukacji Obywatelskiej oraz Razem przeciw Nienawiści Fundacji Klamra (8 minut).

8.

Kosz i szuflada – ewaluacja zajęć (6 minut)
Zaproś uczestników i uczestniczki do podsumowania pracy. Powieś w sali dwie kartki z rysunkiem walizki oraz szuflady. Poproś, by każdy zapisał na karteczkach samoprzylepnych te informacje, które były najbardziej wartościowe i potrzebne, oraz umieścił je pod kartką z rysunkiem walizki. Te informacje, które zdaniem uczestników i uczestniczek były najmniej przydatne lub nieistotne dla tematu, można umieścić obok kartki z obrazkiem szuflady.

7.

Pytanie kluczowe (6 minut)

Na zakończenie zajęć wróć do pytanie kluczowego: jak zwalczać mowę nienawiści? Przedyskutuj z uczniami i uczennicami, jakie działania możecie podjąć w szkole, aby reagować na zjawisko mowy nienawiści oraz przeciwdziałać mu?

Polecane materiały:

1. E. Keen, M. Georgescu, Zakładki. Przeciwdziałanie mowie nienawiści w sieci poprzez edukację o prawach człowieka, [online], [dostęp 26 sierpnia 2016], dostępny w Internecie: http://www.ngofund.org.pl/wp-content/uploads/2015/04/Zakladki_podrecznik-przeciwko-mowie-nienawisci.pdf.
2. Projekt: Polska, Hejt Stop. Jak zamalowywać hejty? Podręcznik, [online], [dostęp 20 sierpnia 2016], dostępny w Internecie: http://news.hejtstop.pl/wp-content/uploads/2015/05/podrecznik_165x240_web.pdf
3. Strona internetowa www.zglosnienawisc.otwarta.org umożliwiającą zgłaszanie mowy nienawiści.

„MOWA NIENAWIŚCI JEST JAK FALA...”. O ZWALCZANIU MOWY NIENAWIŚCI

IWONA KRYCZKA, EWELINA WALĄG

ZAŁĄCZNIKI:

I.

SMS do słowa „Nienawiść” (czas 4 minuty).

Materiał pomocniczy nr 1

Technika SMS

- służy do podsumowania działań w jakimś obszarze. Do hasła związanego z tematem (powinno zawierać kilka liter) – w naszym przypadku wybrałyśmy słowo „Nienawiść” każdy uczestnik zajęć dopisuje swoje skojarzenia, ale według schematu – do każdej litery hasła głównego słowo rozpoczynające się na tą literę. Jeśli jest to litera ą, ć, ś – można zaczynać odpowiednio od słów rozpoczynających się na literę a, c, s. Podobnie jak w burzy mózgów nie ocenia się skojarzeń – po zapisaniu wszystkich słów uczestnik odczytuje je i zastanawia się, z czym kojarzą się mu zapisane wyrazy. Najczęściej pojawia się kolejne słowo, które jest podsumowaniem refleksji. Można również dopisywać kolejne rzędy skojarzeń.

Technikę tą stosuje się najczęściej na domknięcie procesu, a my proponujemy ją na początku jako ewaluację wstępną – aby każdy z uczestników sprawdził, jaki jest jego poziom wiedzy z tego obszaru i czym jest dla niego nienawiść – poprzedza to analizę zjawiska mowy nienawiści.

N	I	E	N	A	W	I	Ś	Ć
I				G			T	
E				R			R	
P				E			A	
O				S			C	
K				J			H	
Ó				A				
J								

Hasło do skojarzeń:

„MOWA NIENAWIŚCI JEST JAK FALA...”. O ZWALCZANIU MOWY NIENAWIŚCI

IWONA KRYCZKA, EWELINA WALĄG

2.

Domino – praca w grupach (czas 6 minut).

Dobierzcie do podanych pojęć ich definicje.

Które z nich są związane z mową nienawiści?

Stereotyp	Skrótowny i wartościujący obraz rzeczywistości, odnoszący się do grup społecznych, osób, sytuacji, instytucji. Identyczne cechy przypisuje się bez wyjątku wszystkim członkom grupy, niezależnie od rzeczywistych różnic między nimi.
Uprzedzenie	Wrogie lub negatywne nastawienie dotyczące wyróżniającej się grupy ludzi, oparte wyłącznie na ich przynależności do tej grupy. „My” i „Oni”. Przyczyna jest strach przed obcym i nieznanym, niewiedza, skłonność do dzielenia osób na grupy.
Dyskryminacja	Nieusprawiedliwione, negatywne lub krzywdzące działanie skierowane przeciwko członków danej grupy, wyłącznie dlatego, że do niej ktoś należy.
Bullying	Zjawisko podobne do mobbingu, jedyną różnicą jest między nimi wiek uczestników. Tyranizowanie dzieci przez dzieci w szkole.
Mowa nienawiści	Używanie języka w celu znieważenia, pomówienia lub rozbudzenia nienawiści, wobec pewnej osoby, grupy osób lub innego wskazanego przez mówcę podmiotu.
Język wrogości	Wyraża negatywne uczucia wobec kogoś, ale nie aż tak silne (np. niechęć czy pogardę).
Cyberprzemoc	Umyślne, powtarzające się prześladowanie innych osób za pomocą tekstu lub zdjęć z wykorzystaniem Internetu, telefonów komórkowych itp.
Trollowanie	Wpływanie na innych użytkowników forów internetowych w celu ich ośmieszenia lub obrażenia.

„MOWA NIENAWIŚCI JEST JAK FALA...”. O ZWALCZANIU MOWY NIENAWIŚCI

IWONA KRYCZKA, EWELINA WALĄG

Znęcanie	Trwająca dłuższy czas psychologiczna, słowna lub fizyczna agresja stosowana przez jedną osobę lub grupę osób przeciwko innej osobie (ofierze), postrzeganej jako słabsza i nie mająca możliwości lub nie umiejąca się bronić.
Punking	Stosowanie przemocy słownej lub fizycznej w celu upokorzenia, zawstydzenia przedstawiciela tej samej płci; ma za zadanie podkreślenie siły, przewagi oraz wytrzymałości agresora.
Sexsting	Przesyłanie erotycznych, tzn. nagich zdjęć oraz filmików drogą elektroniczną.
Stalking	Uporczywe nękanie, także w cyberprzestrzeni.
Grooming	Uwodzenie dziecka przez osobę dorosłą za pomocą Internetu lub telefonii komórkowej.
Dręczenie	Przemyślane działanie, z którym trudno sobie poradzić, m.in. ze względu na jego powtarzalność. Dręczyciel chce systematycznie krzywdzić swoją ofiarę.
Symbole nienawiści	Najczęściej stosowane symbole rasistowskie i szowinistyczne, neofaszystowskie, np. swastyka, „krzyż celtycki”.
Wykluczenie	Sytuacja, w której dana jednostka będąca członkiem społeczeństwa nie może normalnie uczestniczyć w działaniach obywateli tego społeczeństwa, przy czym ograniczenie to nie wynika z jej wewnętrznych przekonań, ale znajduje się poza kontrolą wykluczonego.

„MOWA NIENAWIŚCI JEST JAK FALA...”. O ZWALCZANIU MOWY NIENAWIŚCI

IWONA KRYCZKA, EWELINA WALĄG

3.

Załącznik nr 3. Karta pracy – definicje mowy nienawiści

Ćwiczenie nr 1

Zapoznajcie się z definicjami mowy nienawiści. Czym się różnią?

Rada Europy: mowa nienawiści to „wszystkie formy ekspresji, które rozpowszechniają, podżegają, wspierają lub usprawiedliwiają nienawiść rasową, religijną, ksenofobię, antysemityzm lub inne formy nienawiści wynikające z nietolerancji, łącznie z nietolerancją wyrażoną za pomocą agresywnego nacjonalizmu i etnocentryzmu, dyskryminacją i wrogością wobec przedstawicieli mniejszości, imigrantów i osób obcego pochodzenia”.

Otwarta Rzeczpospolita: mowa nienawiści to „wypowiedzi ustne i pisemne oraz przedstawienia ikonizujące, oskarżające, wyszydzające i poniżające grupy i jednostki z powodów po części przynajmniej od nich niezależnych – takich jak przynależność rasowa, etniczna i religijna, a także płeć, preferencje seksualne, kalectwo czy przynależność do „naturalnej” grupy społecznej, jak mieszkańcy pewnego terytorium, reprezentanci określonego zawodu, mówiący określonym językiem itp.”.

Mowa nienawiści – definicja projektu CEO: „używanie języka w celu znieważenia, pomówienia lub rozbudzenia nienawiści wobec pewnej osoby, grupy osób lub innego wskazanego przez mówcę podmiotu. Dotyczyć może osób ze względu na ich różne cechy, np. rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, płeć, tożsamość płciową, orientację seksualną, wiek, światopogląd”.

4.

Załącznik nr 4. Karta pracy – storytelling

Zapoznajcie się z artykułem "[Zastanawiam się, dlaczego ktoś życzy mi zbiorowego gwałtu](#)", który jest zapisem wywiadu Joanny Grabarczyk, działaczki społecznej, z dziennikarzem Piotrem Najsztubem. Po przeczytaniu artykułu przeprowadźcie dyskusję na temat możliwości zwalczania mowy nienawiści (aspekty prawne, skutki takich działań dla społeczności, dla zaangażowanych osób – na przykładzie bohaterki artykułu).

Odpowiedzcie na pytania:

- od czego zależy skuteczność tych działań?
- jaką rolę w zwalczaniu (lub nakręcaniu) mowy nienawiści mogą spełniać media?

Wyniki dyskusji przedstawcie na plakacie.

PATRIOT(K)A XXI WIEKU.

MARZANNA POGORZELSKA, ANNA WŁODEK

KIEDY

Godzina wychowawcza, lekcja etyki lub historia i społeczeństwo:

- **w wersji skróconej** – jako trwający dwie jednostki lekcyjne warsztat na temat współczesnych modeli patriotyzmu,

- **jako zajęcia wprowadzające** do realizacji większego projektu z uczniami i uczennicami.

PYTANIE

Co to znaczy być patriotą/patriotką w dzisiejszych czasach?

CELE ZAJĘĆ

- otwarcie dyskusji na temat współczesnych modeli patriotyzmu, uświadomienie różnorodności tych modeli,
- umożliwienie refleksji nad znaczeniami patriotyzmu,
- doskonalenie umiejętności pracy w grupie, planowania i oceny własnych działań,
- doskonalenie umiejętności prowadzenia dyskusji.

CZAS

2 x 45 min

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1.

Podaj temat zajęć oraz wyjaśnij uczniom i uczennicom, że sformułowanie „patriot(k)a XXI wieku” nie musi oznaczać osoby żyjącej w XXI wieku. Odnosić się ma ono do osoby, która według uczniów i uczennic prezentuje model patriotyzmu pożądaną w XXI wieku.

2.

Zapytaj uczniów i uczennice:

- jakie są ich ogólne skojarzenia z pojęciem patriotyzm,
- jak definiują patriotyzm XXI wieku.

Zapisz odpowiedzi na tablicy.

PATRIOT(K)A XXI WIEKU.

MARZANNA POGORZELSKA, ANNA WŁODEK

PRZEBIEG ZAJĘĆ, CZĘŚĆ I (45 MIN)

3.

Odnosząc się do zapisanych odpowiedzi, poproś uczniów i uczennice o wyjaśnienie, z czego mogą wynikać różnice między skojarzeniami z patriotyzmem a patriotyzmem XXI wieku.

5.

Rozdaj grupom przygotowane wcześniej materiały prezentujące sylwetki kandydatów/ kandydatek na patriotów/patriotki XXI wieku. Wyjaśnij, że zawierają one jedynie podstawowe informacje, umożliwiające uczniom i uczennicom dokonanie wyboru osoby, której będą chcieli przyjrzeć się bliżej. Rozdaj flipcharty ze schematycznym rysunkiem ludzkiej postaci, w który grupy wpiszą efekty swoich ustaleń:

- imię i nazwisko oraz uzasadnienie wyboru (cechy postaci, z czego wynika jej potencjał jako patrioty/patriotki XXI wieku) – wewnątrz postaci,
- działania, jakie uczniowie i uczennice chcą podjąć w ramach projektu – w górnej części nad postacią,
- obawy, jakie mają w związku z projektem (zagrożenia, przewidywane trudności, to co może hamować projekt) – w dolnej części flipcharta, pod postacią.

4.

Podziel klasę na grupy liczące od 4 do 6 osób. Poinformuj, że celem grup ma być przygotowanie planu działań w ramach projektu realizowanego w społeczności szkolnej (lub szkolnej i lokalnej). Projekt ma być skupiony na prezentacji wybranej przez nich postaci – osoby, która ich zdaniem realizuje model patriotyzmu pożądanego w XXI wieku.

6.

Daj uczniom i uczennicom 20 minut na zapoznanie się z materiałami oraz przedyskutowanie ich w grupie. Efektem dyskusji ma być podjęcie wspólnej decyzji o tym, która z prezentowanych postaci najlepiej według nich realizuje model patriotyzmu XXI wieku oraz krótkie uzasadnienie tego wyboru, który będą przedstawiać pozostałym osobom z klasy na kolejnej lekcji.

PATRIOT(K)A XXI WIEKU.

MARZANNA POGORZELSKA, ANNA WŁODEK

PRZEBIEG ZAJĘĆ, CZĘŚĆ II (45 MIN)

1.

Przejdźcie do prezentacji wyborów grup oraz przygotowanych przez nie flipchartów. Po wypowiedziach każdej z grup przeprowadź dyskusję. Zapytaj grupy:

- w jaki sposób podjęły decyzję?
- czy była ona łatwa czy trudna? jeśli trudna, to z jakiego powodu?
- czym kierowały się, dokonując ostatecznego wyboru? (35 minut)

Dyskusja prowadzona wokół tych pytań jest bardzo istotną częścią zajęć, należy przeznaczyć na nią tyle czasu, by umożliwić zabranie głosu wszystkim, którzy będą tego chcieli.

Rozmowa powinna prowadzić do nazwania wartości, jakie stoją za poszczególnymi wyborami. W trakcie dyskusji wypisuj na tablicy wartości przywołane przez uczniów i uczennice.

2.

Podsumowanie.

Przeprowadź krótką dyskusję wokół wypisanych na tablicy wartości. Zapytaj, czy według uczniów i uczennic wpisują się one w „model patriotyzmu XXI wieku”, czy też któreś z nich budzą wątpliwości lub są trudne do zaakceptowania. (10 minut)

Wybierz bohatera lub bohaterkę projektu *Patriot(k)a XXI wieku*.

Marek Edelman

W czasie II wojny światowej współzałożyciel Żydowskiej Organizacji Bojowej (ŻOB), uczestniczył w powstaniu w getcie warszawskim. Po śmierci Mordechaja Anielewicza był ostatnim przywódcą bojowników ŻOB podczas walk w getcie. W 1944 r. brał udział w powstaniu warszawskim. W 1951 r. ukończył studia na Akademii Medycznej w Łodzi, specjalizował się następnie w kardiologii. Działalność opozycyjną rozpoczął w połowie lat 70., podejmując współpracę z Komitetem Obrony Robotników. Od początku lat 80. działał w „Solidarności”, m.in. jako członek zarządu Regionu Ziemia Łódzka. Uczestniczył w obradach podzespołu do spraw zdrowia w ramach rozmów Okrągłego Stołu. W kwietniu 1989 r. był przewodniczącym wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego w Łodzi, organizującego kampanię wyborczą do parlamentu. Po 1990 r. prowadził działalność polityczną w ramach Ruchu Obywatelskiego Akcja Demokratyczna (był jego członkiem założycielem), a następnie Unii Demokratycznej, Unii Wolności (był m.in. członkiem rady politycznej partii) oraz Partii Demokratycznej. Był członkiem Komitetu Budowy Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN.

Jacek Kuroń

W 1949 r. został działaczem Związku Młodzieży Polskiej. W listopadzie 1953 r. usunięto go zarówno z tej organizacji, jak i z Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej za krytykę koncepcji ideowej ZMP. Za współudział w pisaniu *Listu otwartego do Partii* skazany na karę trzech lat pozbawienia wolności w 1965 r., zwolnienie uzyskał w 1967 r. W 1968 r., w związku z wydarzeniami marcowymi, został aresztowany i skazany za organizację strajków studenckich, tym razem na karę trzech i pół roku pozbawienia wolności. We wrześniu 1976 r. był jednym z sygnatariuszy aktu założycielskiego Komitetu Obrony Robotników, a w 1977 r. – Komitetu Samoobrony Społecznej „KOR”. Po wprowadzeniu stanu wojennego 13 grudnia 1981 r. został zatrzymany w sopockim Grand Hotelu, internowany, a w 1982 – aresztowany pod zarzutem próby obalenia ustroju. Zwolniono go w 1984 r. na mocy amnestii. W 1989 brał udział w rozmowach Okrągłego Stołu. W latach 1989–1990 i 1992–1993 był ministrem pracy i polityki socjalnej w rządach Tadeusza Mazowieckiego i Hanny Suchockiej. Poseł na sejm czterech kadencji z ramienia Komitetu Obywatelskiego, Unii Demokratycznej i Unii Wolności. Występował przeciwko łamaniu praw człowieka w Chinach i Tybecie.

Janina Ochojska

Od końca lat 70. związana z opozycją demokratyczną, współpracowała z niezależną Biblioteką Społeczną Antoniego Stawikowskiego. Działaczka „Solidarności”. Po wprowadzeniu stanu wojennego zaangażowana w dystrybucję wydawnictw drugiego obiegu, a także działalność lokalnego komitetu zajmującego się pomocą osobom represjonowanym i ich rodzinom. Od wczesnego dzieciństwa jest osobą z niepełnosprawnością. W 1984 r. wyjechała do Francji na operację. Tam zetknęła się z ideą pomocy humanitarnej. Jako wolontariuszka działała dla fundacji EquiLibre, wyszukując kontakty i koordynując pomoc dla Polski. W 1989 była jedną z twórców polskiego oddziału organizacji. W 1992 r. zorganizowała konwój polskiej pomocy dla byłej Jugosławii. W 1994 r. założyła Polską Akcję Humanitarną, w której objęła funkcję prezesa.

Narcyza Żmichowska, ps. Gabryella (1819–1876)

Powieściopisarka i poetka, autorka *Poganki*. Uważana za jedną z prekursorów feminizmu w Polsce. Żmichowska utworzyła grupę „entuzjastek”, w skład której wchodziły warszawskie emancypantki. W latach 1842–1849 brały udział w konspiracji. Powieści Żmichowskiej podejmowały tematykę społeczną, ukazywały bohaterów wytrwale dążących do wyznaczonego celu. Pisarka była rzeczniką zmiany celów narodu: romantyczne i wówczas raczej skazane na niepowodzenie dążenia niepodległościowe miała zastąpić realizacja potrzeb jednostek jako warunek dobrobytu społecznego. Żmichowska opracowała program kształcenia dziewcząt. Uważała, że wiedza potrzebna jest kobietom przede wszystkim po to, aby mogły podejmować w życiu świadome decyzje i wybierać także inne formy działalności społecznej niż zwyczajowe role żony i matki. Celem nauczania kobiet miało być ich usamodzielnienie. Żmichowska zachęcała kobiety do tworzenia między sobą „siostrzanych więzi”, bo łączy je wspólny los (wprowadziła nawet nazwę takiej więzi: „posiestrzenie”).

Wojciech Bogumił Jastrzębowski (1799–1882)

Przyrodnik, pedagog i krajoznawca, profesor botaniki, fizyki, zoologii i ogrodnictwa. Jeden z głównych twórców ergonomii. Brał udział w powstaniu listopadowym jako artylerzysta. Uniknął zsyłki, jednak przez dłuższy czas nie mógł znaleźć pracy. Dopiero w 1836 r. został profesorem w Instytucie Agronomicznym, w którym cieszył się ogromnym szacunkiem wielu pokoleń studentów. Prowadził ze studentami badania terenowe i angażował ich do gromadzenia zbiorów botanicznych oraz mineralogicznych. W czasie wakacji odbywał wędrowki po wzorowo prowadzonych majątkach ziemskich, w których zapoznawał studentów z nowoczesnymi metodami upraw rolnych, hodowlą i przemysłem spożywczym. Członek Towarzystwa Warszawskiego Przyjaciół Nauk, Towarzystwa Naukowego Krakowskiego, Kieleckiego Towarzystwa Rolniczego oraz Towarzystwa Rolniczego we Lwowie.

Podczas przerw w walkach o obronę Warszawy w bitwie o Olszynkę Grochowską (1831 r.) sformułował tekst, który można określić jako projekt pierwszej konstytucji zjednoczonej Europy. Dokument opisywał Europę jako republikę bez wewnętrznych granic, z jednolitym prawodawstwem oraz organami władzy złożonej z przedstawicieli wszystkich narodów. Projekt ten, zatytułowany *O wiecznym pokoju między narodami*, został opublikowany 3 maja 1831 r., w rocznicę uchwalenia Konstytucji. Jastrzębowski pisał: „wszystkie narody europejskie mają się wyrzec swojej wolności i zostać niewolnikami praw, wszyscy monarchowie mają być odtąd tylko stróżami i wykonawcami tychże praw”.

Maria Teresa Peszek (ur. 1973)

Aktorka i piosenkarka. Zadebiutowała w 1993 r. Występowała m.in. na scenie Teatru Juliusza Słowackiego w Krakowie, Teatru Studio i Teatru Narodowego w Warszawie. W 2005 r. rozpoczęła karierę muzyczną płytą *Miasto mania* i widowiskiem muzycznym o tym samym tytule. Trzy lata później nagrała album *Maria Awaria*. Obie płyty zostały bardzo pozytywnie przyjęte przez krytyków i publiczność, a Maria Peszek została jedną z najpopularniejszych wykonawczyń polskiej sceny alternatywnej. W 2009 r. została laureatką prestiżowej nagrody Paszport „Polityki” za album *Maria Awaria*. W 2012 r. udzieliła wywiadu, w którym wyznała, że przez dłuższy czas chorowała na neurastenię. Wkrótce potem wydała trzeci album studyjny pt. *Jezus Maria Peszek*, w którym poruszyła temat własnego zmagania z chorobą, a

także religijności, polskości i tradycyjnych ról społecznych. W maju 2013 została Kobiętą Dekady „Glamour”. Była także nominowana do plebiscytu Polka Roku, organizowanego przez Gazetę Wyborczą. Zdobyła dwa Fryderyki w kategoriach Autor Roku oraz Najlepszy Album Muzyki Alternatywnej.

Wojciech Jastrzębowski, *Konstytucja dla Europy* (fragmenty)

Motto: *Pax data in has leges* („Pokój dany jest w prawach”)

[Wolne chwile żołnierza polskiego – fragment]

[...] Zdobądźmy się na ten heroizm, na który się 300 pokoleń zdobyć nie mogły, zapagniemy i tej nowości, kiedy się za innymi tak skwapliwie upędzamy. [...]

Monarchowie i Narody Europy! Porozumiejcie się z sobą, jeżeli słowo z rozumu ma u was jakie znaczenie, wypędźcie spomiędzy siebie barbarzyństwo, zaniechajcie wzajemnych, a bezskutecznych mordów, uznajcie przynajmniej tę prawdę za niewątpliwą, że im silniej ręką w rękę uderzamy, tym większy w obojgu ból czujemy. [...]

[Projekt Konstytucji dla Europy – fragment]

[...] Myśl 1. W obliczu Boga i prawa wszyscy ludzie, a zatem i wszystkie narody są sobie równymi.

2. Rękojmą równości ludzi, składających jeden naród, będą prawa narodowe, rękojmą zaś równości narodów europejskich będą prawa europejskie, które mają stanowić podstawę wiecznego przymierza w Europie. [...]

29. Różnica religii i urodzenia nie będzie pociągała za sobą różnicy praw; każdy zatem człowiek, jakiego bądź wyznania i stanu będzie doznawał równej opieki praw narodowych i europejskich i równe mieć będzie prawo do wszelkich dostojeństw.

31. Celem edukacji narodów połączonych wiecznym przymierzem, będzie doskonalenie człowieka, czyli sposobienie go na użytecznego członka społeczeństwa, utwierdzenie w nim władzy rozumu nad namiętnościami, upowszechnianie znajomości prawa, wpajanie religijnego dla niego uszanowania, na ostatek zaszczepianie rodzinnej miłości między narodami należącymi do przymierza wiecznego. Wspomnienia historyczne zdolne obudzać przeciwne uczucia wzajemnej miłości narodów przedstawiane będą młodzieży jako zabytki barbarzyństwa.

33. Wszelka broń wojenna czyli przeznaczona do rozlewu krwi, znajdująca się na ziemi europejskiej, staje się własnością całej Europy. Część jej złożona zostanie w miejscach wskazanych przez Kongres Europejski dla użycia jej w razie potrzeby do bronięcia praw i bezpieczeństwa Europy. Druga zaś część, zbyteczna, zgromadzi się w środkowy punkt tej części świata, gdzie obróconą zostanie na wystawienie świątyni Bogu opiekunowi praw i pokoju.

76. Wspomnienia historyczne o sławie nabytej orężem zostaną pущzone w wieczną niepamięć albo powtarzane tylko będą jako ohydne pamiątki z upłynionych pięćdziesięciu dziewięciu wieków barbarzyństwa. Sława mogąca się nabyć orężem, po zawarciu wiecznego przymierza w Europie, nie będzie się nazywała sławą z oręża, tylko sławą z obrony praw i pokoju. Dobycie oręża w innym celu, a nie w obronie praw i bezpieczeństwa Europy, będzie pociągało za sobą wieczną hańbę i przekleństwo przysłych pokoleń, nadto karane być ma najsurowiej podług praw europejskich.

Godło czyli herby narodów nie będą odtąd nosiły żadnych znaków przypominających okrutny krwiolewny system wieków barbarzyńskich. Miecze, włócznie i sami postaci drapieżnych zwierząt, jako to: lwów, orłów itp. przeniesione zostaną na postaci innych istot lub rzeczy zdolnych obudzać łagodne uczucia, lub przypominać szczególny jaki charakter narodu, który takowy znak za godło swoje obiera.

77. Żaden występki od epoki zawarcia wiecznego pokoju w Europie (mający na celu zatamowanie rozlewu krwi ludzkiej) nie będzie karany śmiercią. Rozmyślne zabójstwo i każde ciężkie pogwałcenie praw osobiście, lub przez kogo innego dokonane, pociągać będzie za sobą na lat pięćdziesiąt utratę opieki praw narodowych i europejskich. Spod tego prawa nikt, nawet patriarcha i członek Kongresu Europejskiego nie może być wyjątkiem. Więzienia, w których przemieszkują zbrodniarze pozbawieni opieki praw, uważane będą nie tak za karę, jak raczej za schronienie przed niebezpieczeństwem, jakie pociąga za sobą utrata praw.

Pisałem w Warszawie dnia 30 kwietnia 1831 roku.

Maria Peszek, *Elektryk*

Dziś nad ranem
mi się przyśnił
kraj kwitnącej myśli
że idę ulicą
i że wszyscy krzyczą
Czasy takie niespokojne
róbmy miłość a nie wojnę
Czasy takie niespokojne
róbmy miłość a nie wojnę

Jak ten elektryk co kiedyś
wolność zaświecił
jak światło
chcę włączyć dziś
przycisk miłość
A dalej będzie już łatwo
A dalej będzie już pięknie
A dalej będzie już łatwo
Jak kiedyś wolność elektryk

włączam dziś miłość
jak światło

Taki świat mi się śni
świat bez nienawiści
Chodźcie na ulicę
potańczyć i pokrzyczeć
Czasy takie niespokojne
róbmy miłość a nie wojnę
Czasy takie niespokojne
róbmy miłość a nie wojnę

Jak ten elektryk co kiedyś
wolność zaświecił
jak światło
chcę włączyć dziś
przycisk miłość
A dalej będzie już łatwo
A dalej będzie już pięknie
A dalej będzie już łatwo
Jak kiedyś wolność elektryk
włączam dziś miłość
jak światło

Niech się świeci
Niech się świeci
zamiast wojny
róbmy dzieci

CZY ONI TO RÓWNIEŻ MY, CZY MY TO TAKŻE ONI? „KAŻDY MA SWOJE IMIĘ, KTÓREGO SIĘ NAUCZYSZ, MA HISTORIĘ, KTÓRĄ WOLNO MU OPOWIADAĆ” (H. BÓRTNOWSKA).

MAŁGORZATA RUSIŁOWICZ

CZAS

Czas: 90 minut (2 godziny lekcyjne) + przerwy

MATERIAŁY

- wydruk załączników nr 1, 2, 3, 4, 5,
- arkusze szarego papieru lub flipcharty,
- kartki samoprzylepne,
- rzutnik, laptop,
- film Ja, uchodźca ([link](#)),
- tekst opowiadania Małgorzaty Rejmer Każdy ma w brzuchu niebo, przez które przelatuje jaskółka (M. Rejmer, Każdy ma w brzuchu niebo, przez które przelatuje jaskółka, [w:] J. Bator, J. Bajtlik i in., NieObcy. 21 opowieści, żeby się nie bać. Polscy pisarze dla uchodźców, Warszawa 2015).

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

I.

Zajęcia rozpocznij od ćwiczenia wprowadzającego. Rozdaj uczestnikom i uczestniczkom kartki samoprzylepne w trzech kolorach. Następnie powieś w widocznym miejscu w sali arkusze szarego papieru z wypisanymi na nich wcześniej pytaniami:

- co wiem o uchodźcach i uchodźczyniach?
- czego się boję, obawiam?
- czego chcę się o nich dowiedzieć?

Odczytaj je głośno i poproś, aby uczniowie i uczennice spróbowali udzielić krótkich odpowiedzi na karteczkach. Daj im na to kilka minut.

2.

Poproś uczestników i uczestniczki o odczytanie odpowiedzi oraz przyklepnięcie ich na arkuszach. Przeprowadź dyskusję na temat zapisanych wniosków, dopytując o źródła i przyczyny odpowiedzi. Zwróć uwagę na skojarzenia, które pojawiały się najczęściej. Na tym etapie unikaj komentarzy.

CZY ONI TO RÓWNIEŻ MY, CZY MY TO TAKŻE ONI? „KAŻDY MA SWOJE IMIĘ, KTÓREGO SIĘ NAUCZYSZ, MA HISTORIĘ, KTÓRĄ WOLNO MŹ OPOWIADAĆ” (H. BÓRTNOWSKA).

MAŁGORZATA RUSIŁOWICZ

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

3.

Podziel uczestników i uczestniczki na cztery grupy. Poinformuj, że za chwilę każda z nich będzie pracowała nad materiałami pochodzącymi ze specjalnego informatora Więcej wiedzy – mniej strachu – uchodźcy w Polsce, który ukazał się pod patronatem Urzędu ds. Cudzoziemców. Rozdaj zadania dla grup i poproś o dokładne zapoznanie się z instrukcją oraz o wykonanie przydzielonych zadań (Załącznik nr I. Materiały do pracy w grupach Więcej wiedzy – mniej strachu – uchodźcy w Polsce).

4.

Poproś grupy o prezentację wyników pracy na forum klasy. Powieś na tablicy arkusz flipchart podzielony na dwie kolumny: fakty i mity. Powróć do wypisanych na początku warsztatów sformułowań. Zapytaj, które z nich są faktami, a które mitami o uchodźcach. Na bieżąco przewieszaj kartki do odpowiedniej kolumny (fakty, mity).

5.

Podsumuj ćwiczenie. Zapytaj:

- dlaczego w stosunku do uchodźców i uchodźczyń najczęściej posługujemy się uproszczeniami lub nieprawdziwymi informacjami?
- jaki wpływ na negatywne lub pozytywne postrzeganie uchodźców ma język, którym posługują się media?
- które fakty dotyczące uchodźców zdziwiły was najbardziej i dlaczego?

CZY ONI TO RÓWNIEŻ MY, CZY MY TO TAKŻE ONI? „KAŻDY MA SWOJE IMIĘ, KTÓREGO SIĘ NAUCZYSZ, MA HISTORIĘ, KTÓRĄ WOLNO MŲ OPOWIADAĆ” (H. BORTNOWSKA).

MAŁGORZATA RUSIŁOWICZ

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

6.

Po podsumowaniu dyskusji rozdaj lub wyświetl dane (pochodzące z przełomu 2015 i 2016 r.) dotyczące liczb uchodźców z Syrii zarejestrowanych w wybranych krajach przez UNHCR (Biuro Wysokiego Komisarza NZ ds. Uchodźców):

Kraj przyjmujący	Liczba zarejestrowanych uchodźców z Syrii
Turcja	2 503 549
Liban	1 185 241
Jordania	633 466
Irak	244 642
Niemcy	184 053
Szwecja	102 870
Węgry	71 999

Źródło: M. Woźniak-Bobińska, *Sytuacja w Syrii i przyczyny migracji Syryjczyków do krajów UE*, [online], [dostęp 27 czerwca 2016], dostępny w Internecie: <http://kulturacyfrowa.org/akcja/sytuacja-w-syrii-i-przyczyny-migracji-syryjczyków-do-krajów-ue>.

Porozmawiaj z uczestnikami/uczestniczkami na temat zaprezentowanych liczb. Ważne, aby w tym miejscu podać informacje na temat pochodzenia migrantów. Możesz w tym celu wykorzystać opracowane przez Punkt Informacji Europejskiej Europe Direct w Rzeszowie informacje na ten temat:

CZY ONI TO RÓWNIEŻ MY, CZY MY TO TAKŻE ONI? „KAŻDY MA SWOJE IMIĘ, KTÓREGO SIĘ NAUCZYSZ, MA HISTORIĘ, KTÓRĄ WOLNO MU OPOWIADAĆ” (H. BÓRTNOWSKA).

MAŁGORZATA RUSIŁOWICZ

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

„Według raportu UNHCR ponad 60% migrujących, którzy zdecydowali się na podróż w ciągu pierwszych pięciu miesięcy 2015 r., pochodziło z Syrii, Somalii i Afganistanu – państw dotkniętych wojną lub wszechobecną przemocą, lub z Erytrei, która jest rządzona przez jeden z najbardziej opresyjnych rządów w Afryce. [...] Nie wszyscy przybywający do Europy zmierzają bezpośrednio z państw swego pochodzenia. Szacuje się, iż około 2 milionów Syryjczyków przebywa obecnie w Turcji, w większości są to osoby mające zapewnioną tymczasową ochronę. Kolejne 300 000 osób, głównie z Afganistanu, Iraku i Pakistanu, przebywa nielegalnie na terenie Turcji, czekając na szansę przedostania się na terytorium Unii Europejskiej. Ponad milion Syryjczyków przebywa obecnie w Libanie, gdzie sytuacja jest ciągle niespokojna. Duże liczby migrantów odnotowano w Jordanie (630 000) i Egipcie (130 000). [...] W pierwszej połowie 2015 r. do Europy dostało się 43 900 Syryjczyków. Oznacza to, iż stanowili oni 34% wszystkich osób, które dostały się do Europy. [...] W 2014 r., 95% Syryjczyków otrzymało ochronę w 28 państwach unijnych – więcej niż jakakolwiek grupa narodowa”.

Źródło: S.K. Mazur, Unia Europejska a migracje: szanse i wyzwania, [online], [dostęp 27.06.2016], dostępny w Internecie: http://www.europedirect-rzeszow.pl/wpcontent/uploads/2013/04/Europa_a_migracje.pdf.

CZY ONI TO RÓWNIEŻ MY, CZY MY TO TAKŻE
ONI? „KAŻDY MA SWOJE IMIĘ, KTÓREGO SIĘ
NAUCZYSZ, MA HISTORIĘ, KTÓRĄ WOLNO MU
OPOWIADAĆ” (H. BÓRTNOWSKA).

MAŁGORZATA RUSIŁOWICZ

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

6.

Na zakończenie odczytaj fragment listu otwartego z informatora Więcej wiedzy – mniej strachu – uchodźcy w Polsce:

**„Drogie Czytelniczki i Czytelnicy,
publikujemy dziś, a wraz z nami ponad 40 redakcji w Polsce, wspólny informator
„Więcej wiedzy – mniej strachu – uchodźcy w Polsce” pod patronatem Urzędu ds.
Cudzoziemców. Temat uchodźców od wielu dni jest najważniejszą informacją we
wszystkich mediach. Dyskusja w domach, w Sejmie i na forach internetowych pokazuje,
jak ważna jest to sprawa, ile wywołuje lęków i jak bardzo brakuje rzetelnej informacji.
Nasz informator nie przekonuje do niczego, przedstawia tylko rzetelne fakty, definicje i
odpowiedzi na najważniejsze pytania”.**

Źródło: Urząd ds. Cudzoziemców, Uchodźcy w Polsce: więcej wiedzy, mniej strachu, [online], [dostęp 27.06.2016],
dostępny w Internecie: <http://www.krytykapolityczna.pl/artykuly/kraj/20150917/uchodzcy-w-polsce-wiecej-wiedzy-mniej-strachu>.

CZY ONI TO RÓWNIEŻ MY, CZY MY TO TAKŻE ONI? „KAŻDY MA SWOJE IMIĘ, KTÓREGO SIĘ NAUCZYSZ, MA HISTORIĘ, KTÓRĄ WOLNO MU OPOWIADAĆ” (H. BÓRTNOWSKA).

MAŁGORZATA RUSIŁOWICZ

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

7.

Rozpocznij kolejne ćwiczenie. Przygotuj wydrukowane wcześniej zdjęcia (załącznik nr 2, załącznik nr 3 – wydrukuj oba zdjęcia w siedmiu egzemplarzach). Dokonaj nowego podziału klasy na cztery grupy. Rozdaj połowie grup zdjęcie nr 1, a drugiej połowie – zdjęcie nr 2. Zachowaj po jednym egzemplarzu fotografii dla siebie, by w odpowiednim momencie powiesić je w widocznym miejscu.

8.

Poproś, aby każda grupa przyjrzała się swojemu zdjęciu odpowiedziała ustnie na pytania:

- w jakim miejscu znajduje się chłopiec, którego widzicie na fotografii? dlaczego się tam znalazł?
- co widzi?
- co może czuć i myśleć?
- o czym może marzyć, czego pragnąć?

9.

W czasie, kiedy grupy pracują z fotografiami, zawieś je w widocznym miejscu w sali – najlepiej na tablicy. Poproś grupy o prezentację. W trakcie czytania zapisuj odpowiedzi pod zdjęciami. Po zakończeniu zwróć uwagę na te wypowiedzi, które były wspólne dla obu fotografii – zaznacz je kolorowym markerem.

10.

Przygotuj wydrukowane wcześniej zdjęcia (załącznik nr 4, załącznik nr 5 – wydrukuj oba zdjęcia w siedmiu egzemplarzach). Dwóm grupom, które pracowały wcześniej z pierwszym zdjęciem rozdaj zdjęcie nr 3 (załącznik nr 4), a grupom, które pracowały z drugą fotografią – zdjęcie nr 4 (załącznik nr 5). Poproś, aby grupy uważnie przyjrzały się fotografiom, a następnie odpowiedziały na pytania:

CZY ONI TO RÓWNIEŻ MY, CZY MY TO TAKŻE ONI? „KAŻDY MA SVOJE IMIĘ, KTÓREGO SIĘ NAUCZYSZ, MA HISTORIĘ, KTÓRĄ WOLNO MU OPOWIADAĆ” (H. BÓRTNOWSKA).

MAŁGORZATA RUSIŁOWICZ

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

- kogo widzicie na zdjęciu?
- czy możecie powiedzieć, gdzie i kiedy zostało zrobione?
- opiszcie w jakiej sytuacji/scenerii znajduje się chłopiec z fotografii?
- co widzi?
- co może czuć/myśleć?
- o czym może marzyć?

II.

W czasie, kiedy grupy pracują z fotografiami, zawieś je na tablicy. Poproś uczestników i uczestniczki o zaprezentowanie odpowiedzi na pytania na forum klasy. Zapisuj je na bieżąco pod zdjęciami.

I2.

Podsumuj pracę ze wszystkimi zdjęciami. Zaproponuj grupie porównanie zdjęć i odpowiedzi z obu ćwiczeń. Zwróć uwagę na:

- elementy wspólne w obu zdjęciach (przestrzeń, emocje, sytuacja),
 - sposób opisu, wyrażania emocji i język, którym posługujemy się, kiedy opowiadamy o fikcyjnej osobie (zdjęcia z pierwszego ćwiczenia),
 - sposób opisu wyrażania emocji i język, którym posługujemy się, kiedy opowiadamy o człowieku, wiedząc że żył/żyje naprawdę (zdjęcia z drugiego ćwiczenia)
- Na zakończenie ćwiczenia poinformuj młodzież, że zdjęcie, z którym pracowały grupy I i II, to zdjęcie chłopca zrobione w zbombardowanej Warszawie w 1939 r., a fotografia grupy III i IV przedstawia dziecko przy zniszczonym budynku w Aleppo (w Syrii). W tym miejscu warto zwrócić uwagę na fakt, że każda wojna niesie za sobą kryzys humanitarny, a trwająca od 2002 r. wojna w Syrii jest największym kryzysem humanitarnym od czasów II wojny światowej.

I3.

Podsumuj warsztat. Poproś, aby każdy uczeń/uczennica dokończył zdania:

- Dzisiaj zrozumiałem/-am, że
- Najbardziej zaskakujące było dla mnie

CZY ONI TO RÓWNIEŻ MY, CZY MY TO TAKŻE ONI? „KAŻDY MA SVOJE IMIĘ, KTÓREGO SIĘ NAUCZYSZ, MA HISTORIĘ, KTÓRĄ WOLNO MU OPOWIADAĆ” (H. BÓRTNOWSKA).

MAŁGORZATA RUSIŁOWICZ

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

- kogo widzicie na zdjęciu?
- czy możecie powiedzieć, gdzie i kiedy zostało zrobione?
- opiszcie w jakiej sytuacji/scenerii znajduje się chłopiec z fotografii?
- co widzi?
- co może czuć/myśleć?
- o czym może marzyć?

II.

W czasie, kiedy grupy pracują z fotografiami, zawieś je na tablicy. Poproś uczestników i uczestniczki o zaprezentowanie odpowiedzi na pytania na forum klasy. Zapisuj je na bieżąco pod zdjęciami.

I2.

Podsumuj pracę ze wszystkimi zdjęciami. Zaproponuj grupie porównanie zdjęć i odpowiedzi z obu ćwiczeń. Zwróć uwagę na:

- elementy wspólne w obu zdjęciach (przestrzeń, emocje, sytuacja),
 - sposób opisu, wyrażania emocji i język, którym posługujemy się, kiedy opowiadamy o fikcyjnej osobie (zdjęcia z pierwszego ćwiczenia),
 - sposób opisu wyrażania emocji i język, którym posługujemy się, kiedy opowiadamy o człowieku, wiedząc że żył/żyje naprawdę (zdjęcia z drugiego ćwiczenia)
- Na zakończenie ćwiczenia poinformuj młodzież, że zdjęcie, z którym pracowały grupy I i II, to zdjęcie chłopca zrobione w zbombardowanej Warszawie w 1939 r., a fotografia grupy III i IV przedstawia dziecko przy zniszczonym budynku w Aleppo (w Syrii). W tym miejscu warto zwrócić uwagę na fakt, że każda wojna niesie za sobą kryzys humanitarny, a trwająca od 2002 r. wojna w Syrii jest największym kryzysem humanitarnym od czasów II wojny światowej.

I3.

Podsumuj warsztat. Poproś, aby każdy uczeń/uczennica dokończył zdania:

- Dzisiaj zrozumiałem/-am, że
- Najbardziej zaskakujące było dla mnie

CZY ONI TO RÓWNIEŻ MY, CZY MY TO TAKŻE ONI? „KAŻDY MA SWOJE IMIĘ, KTÓREGO SIĘ NAUCZYSZ, MA HISTORIĘ, KTÓRĄ WOLNO MŹ OPOWIADAĆ” (H. BORTNOWSKA).

MAŁGORZATA RUSIŁOWICZ

CZĘŚĆ II

14.

Zajęcia rozpocznij od krótkiej rozmowy z uczestnikami i uczestniczkami warsztatu na temat poprzednich zajęć. Zapytaj, które informacje o uchodźcach zaskoczyły ich najbardziej i dlaczego?

16.

Po lekturze pozwól na swobodne wypowiedzi uczniów i uczennic na temat opowiadania. Poproś, aby powiedzieli, co najbardziej podobało im się w tekście, jakie wrażenie na nich wywarł?

Dyskusję możesz przeprowadzić na dwa sposoby:

- praca z całą grupą: wyświetlaj kolejne pytania na slajdach i moderuj dyskusję,
- praca w grupach: podziel klasę na 6 zespołów i każdej przydziel jedno pytanie; następnie poproś o prezentację odpowiedzi i zachęć do wypowiedzi pozostałych uczniów oraz uczennice.

15.

Praca w parach. Rozdaj uczniom i uczennicom kopie opowiadania Małgorzaty Rejmer. Poproś o jego przeczytanie.

17.

Przejdź do omówienia opowiadania, posiłkując się sześcioma pytaniami:

- czym jest nasza tożsamość osobista, co ją kształtuje?
- co i kto decyduje o tym, kim jesteśmy?
- co stanowi podstawę formowania tożsamości społecznej?
- kto jest Obcy, a kto Swoi w świecie, w którym żyjemy? co oznacza być Obcym, a co – Swoim? kiedy jesteśmy Obcy, a kiedy Swoi? od czego to zależy?
- jakie jest uniwersalne znaczenie tytułowej jaskółki? czy można je interpretować jako symbol migracji, wędrówki, wyjazdów i powrotów, które bywają dramatyczne?
- jak można zinterpretować cytaty: „My, z wyspy Europa, otoczonej wodą, po której dryfują łódki pełne strachu”?

CZY ONI TO RÓWNIEŻ MY, CZY MY TO TAKŻE ONI? „KAŻDY MA SWOJE IMIĘ, KTÓREGO SIĘ NAUCZYSZ, MA HISTORIĘ, KTÓRĄ WOLNO MŲ OPOWIADAĆ” (H. BORTNOWSKA).

MAŁGORZATA RUSIŁOWICZ

CZĘŚĆ II

18.

Podsumuj dyskusję: „Obcy” żyją obok nas i ważne jest, aby ich dostrzec i zrozumieć. „Inność/obcość” dotyczy każdego człowieka: wszyscy w gruncie rzeczy jesteśmy Innymi. Różnimy się wyglądem, poglądami, mamy różnorodne zainteresowania, mieszkamy w różnych rodzinach, posiadamy innych przyjaciół, inaczej spędzamy czas wolny itd. Dopiero wówczas, gdy będziemy potrafili dostrzec inność/obcość również w nas samych, nauczymy się szanować inność drugiego człowieka.

Załączniki:

1. Materiały do pracy w grupach (na podstawie publikacji Więcej wiedzy – mniej strachu – uchodźcy w Polsce).
2. Zdjęcie nr 1, Co czuje ten chłopiec?
3. Zdjęcie nr 2, Co czuje ten chłopiec?
4. Zdjęcie nr 3, Chłopiec siedzi na gruzach zburzonego domu w Warszawie.
5. Zdjęcie nr 4, Dzieci przy zniszczonym budynku w Aleppo.

19.

Na zakończenie warsztatu zaproponuj obejrzenie krótkiego filmu "Ja, uchodźca" ([link](#)) z multimedialnego projektu o tym samym tytule. Krystian Bielatowicz (minidoc.pl) pokazuje los Syryjczyków, którzy jeszcze 5 lat temu żyli w swoich domach, a dziś mieszkają w wilgotnych garażach i piwnicach, starając się zachować godność. Film został zrealizowany wśród uchodźców syryjskich w Libanie, gdzie działa misja PCPM.

Źródła zdjęć:

Zdjęcie nr 3: J. Bryan, Chłopiec siedzi na gruzach zburzonego domu w Warszawie, [online], [dostęp 27.06.2016], dostępny w Internecie:
<http://wiadomosci.dziennik.pl/historia/wydarzenia/zdjecia/galeria/471021,48,warszawa-zbombardowana-przez-niemcow-upadek-warszawy-wrzesien-1939-walki-o-warszawe-ii-wojna-swiatowa-zdjecia.html>.

Zdjęcie nr 4: B. Kilic, Dziecko przy zniszczonym budynku w Aleppo, [online], [dostęp 27.06.2016], dostępny w Internecie:
<http://wiadomosci.wp.pl/kat,1356,title,W-atakach-sil-rzadowych-w-Aleppo-gina-glownie-cywile,wid,14866562,wiadomosc.html>.

CZY ONI TO RÓWNIEŻ MY, CZY MY TO TAKŻE ONI? „KAŻDY MA SWOJE IMIĘ, KTÓREGO SIĘ NAUCZYSZ, MA HISTORIĘ, KTÓRĄ WOLNO MŲ OPOWIADAĆ” (H. BORTNOWSKA).

MAŁGORZATA RUSIŁOWICZ

CZĘŚĆ II

18.

Podsumuj dyskusję: „Obcy” żyją obok nas i ważne jest, aby ich dostrzec i zrozumieć. „Inność/obcość” dotyczy każdego człowieka: wszyscy w gruncie rzeczy jesteśmy Innymi. Różnimy się wyglądem, poglądami, mamy różnorodne zainteresowania, mieszkamy w różnych rodzinach, posiadamy innych przyjaciół, inaczej spędzamy czas wolny itd. Dopiero wówczas, gdy będziemy potrafili dostrzec inność/obcość również w nas samych, nauczymy się szanować inność drugiego człowieka.

Załączniki:

1. Materiały do pracy w grupach (na podstawie publikacji Więcej wiedzy – mniej strachu – uchodźcy w Polsce).
2. Zdjęcie nr 1, Co czuje ten chłopiec?
3. Zdjęcie nr 2, Co czuje ten chłopiec?
4. Zdjęcie nr 3, Chłopiec siedzi na gruzach zburzonego domu w Warszawie.
5. Zdjęcie nr 4, Dzieci przy zniszczonym budynku w Aleppo.

19.

Na zakończenie warsztatu zaproponuj obejrzenie krótkiego filmu "Ja, uchodźca" ([link](#)) z multimedialnego projektu o tym samym tytule. Krystian Bielatowicz (minidoc.pl) pokazuje los Syryjczyków, którzy jeszcze 5 lat temu żyli w swoich domach, a dziś mieszkają w wilgotnych garażach i piwnicach, starając się zachować godność. Film został zrealizowany wśród uchodźców syryjskich w Libanie, gdzie działa misja PCPM.

Źródła zdjęć:

Zdjęcie nr 3: J. Bryan, Chłopiec siedzi na gruzach zburzonego domu w Warszawie, [online], [dostęp 27.06.2016], dostępny w Internecie:
<http://wiadomosci.dziennik.pl/historia/wydarzenia/zdjecia/galeria/471021,48,warszawa-zbombardowana-przez-niemcow-upadek-warszawy-wrzesien-1939-walki-o-warszawe-ii-wojna-swiatowa-zdjecia.html>.

Zdjęcie nr 4: B. Kilic, Dziecko przy zniszczonym budynku w Aleppo, [online], [dostęp 27.06.2016], dostępny w Internecie:
<http://wiadomosci.wp.pl/kat,1356,title,W-atakach-sil-rzadowych-w-Aleppo-gina-glownie-cywile,wid,14866562,wiadomosc.html>.

Czy Oni to również My, czy My to także Oni? „Każdy ma swoje imię, którego się nauczysz, ma historię, którą wolno mu opowiadać” (H. Bortnowska).

Autorka: Małgorzata Rusiłowicz

Załącznik nr 1

Materiały do pracy w grupach

Więcej wiedzy – mniej strachu – uchodźcy w Polsce

Grupa I

Instrukcja do pracy w grupie:

1. Na podstawie zamieszczonej poniżej wiadomości przygotujcie informacje dotyczące:
 - a) imigrantów w Unii Europejskiej (zwróćcie szczególną uwagę na liczbę wniosków o azyl złożonych w 2014 r. w Polsce na tle innych wybranych przez Was 3-4 krajów UE oraz na pochodzenie azylantów);
 - b) krajów, do których najczęściej trafiają azylanci z Syrii;
 - c) liczby i rodzajów ośrodków dla cudzoziemców w Polsce.
2. Dokonajcie analizy diagramu przygotowanego przez Urząd ds. Cudzoziemców dotyczącego liczby osób, którym przyznano w Polsce w 2015 r. status uchodźcy.
Czy prawdą jest, że liczba uchodźców w Polsce jest zbyt duża?
3. Zaprezentujcie opracowane materiały (w krótkiej formie) na forum klasy.

IMIGRANCY W UNII EUROPEJSKIEJ

Kraje Unii Europejskiej	Łączna liczba imigrantów**	Liczba imigrantów spoza UE	Ile proc. ludności stanowią imigranci	Liczba wniosków o azyl w 2014 r.	Kraje pochodzenia azylantów w 2014 r.
Austria	1 mln 57 tys.	539 tys.	12,4 proc.	28 035	Syria, Afganistan, Rosja
Belgia	1 mln 264 tys.	434 tys.	11,3 proc.	22 710	Syria, Afganistan, Rosja
Bulgaria	54 tys.	41 tys.	0,8 proc.	11 080	Syria, Afganistan, Irak
Chorwacja	32 tys.	21 tys.	0,7 proc.	450	Algieria, Syria, Pakistan
Cypr	159 tys.	48 tys.	18,6 proc.	1745	Syria, Ukraina, Egipt
Czechy	434 tys.	261 tys.	4,1 proc.	1145	Ukraina, Syria, Wietnam
Dania	397 tys.	233 tys.	7,1 proc.	14 680	Syria, Erytrea, bezpaństwowcy
Estonia	195 tys.	187 tys.	14,8 proc.	155	Ukraina, Rosja, Sudan
Finlandia	207 tys.	122 tys.	3,8 proc.	3620	Irak, Somalia, Ukraina
Francja	4 mln 157 tys.	2 mln 706 tys.	6,3 proc.	64 310	DRK*, Rosja, Bangladesz
Grecja	837 tys.	649 tys.	7,7 proc.	9430	Afganistan, Pakistan, Syria
Hiszpania	4 mln 677 tys.	2 mln 685 tys.	10,1 proc.	5615	Syria, Ukraina, Mali
Holandia	735 tys.	330 tys.	4,4 proc.	24 495	Syria, Erytrea, bezpaństwowcy
Irlandia	545 tys.	171 tys.	11,8 proc.	1450	Pakistan, Nigeria, Albania
Litwa	21 tys.	16 tys.	0,7 proc.	440	Gruzja, Afganistan, Ukraina
Luksemburg	249 tys.	34 tys.	45,3 proc.	1150	Bośnia i Hercegowina, Czarnogóra, Kosowo
Łotwa	305 tys.	299 tys.	15,2 proc.	375	Gruzja, Ukraina, Syria
Malta	25 tys.	11 tys.	5,9 proc.	1350	Libia, Syria, Somalia
Niemcy	7 mln 11 tys.	3 mln 912 tys.	8,7 proc.	202 645	Syria, Serbia, Erytrea
Polska	101 tys.	71 tys.	0,3 proc.	8020	Rosja, Ukraina, Gruzja
Portugalia	401 tys.	301 tys.	3,8 proc.	440	Ukraina, Maroko, Sierra Leone
Rumunia	73 tys.	52 tys.	0,4 proc.	1545	Syria, Afganistan, Irak
Słowacja	59 tys.	12 tys.	1,1 proc.	330	Afganistan, Syria, Ukraina
Słowenia	97 tys.	80 tys.	4,7 proc.	385	Syria, Afganistan, Pakistan
Szwecja	687 tys.	385 tys.	7,1 proc.	81 180	Syria, Erytrea, bezpaństwowcy
Węgry	140 tys.	59 tys.	1,4 proc.	42 775	Kosowo, Afganistan, Syria
Wlk. Brytania	5 mln 47 tys.	2 mln 424 tys.	7,8 proc.	31 745	Pakistan, Erytrea, Iran
Włochy	4 mln 922 tys.	3 mln 480 tys.	8,1 proc.	64 625	Nigeria, Mali, Gambia

*Demokratyczna Republika Konga **Statystyka obejmuje osoby bez obywatelstwa kraju przyjmującego, pochodzące zarówno z UE, jak i spoza niej. Tym samym nie dzieci imigrantów, które urodziły się już w Europie, oraz osoby naturalizowane. Dane oficjalne; rzeczywiste liczby mogą być wyższe. Stan z 1 stycznia 2014 r.

© GAZETA WYBORCZA

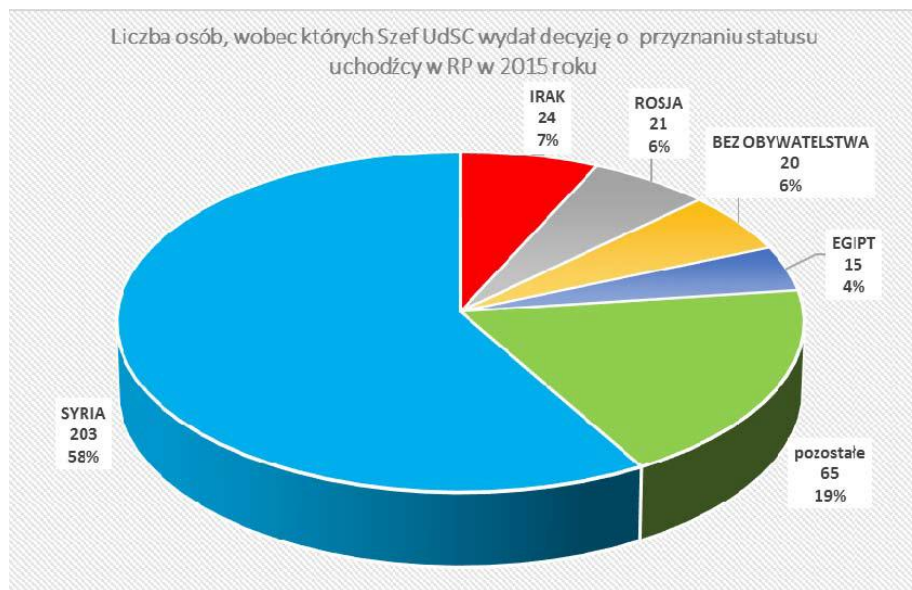
ŹRÓDŁO: EUROSTAT, STAN Z 1 STYCZNIA 2014 R.

OŚRODKI DLA CUDZOZIEMCÓW W POLSCE

*dla osób korzystających ze świadczeń poza ośrodkiem

Źródło: Urząd ds. Cudzoziemców, *Uchodźcy w Polsce: więcej wiedzy, mniej strachu*, [online], [dostęp 27.06.2016], dostępny w Internecie: <http://www.krytykapolityczna.pl/artykuly/kraj/20150917/uchodzczy-w-polsce-wiecej-wiedzy-mniej-strachu>.

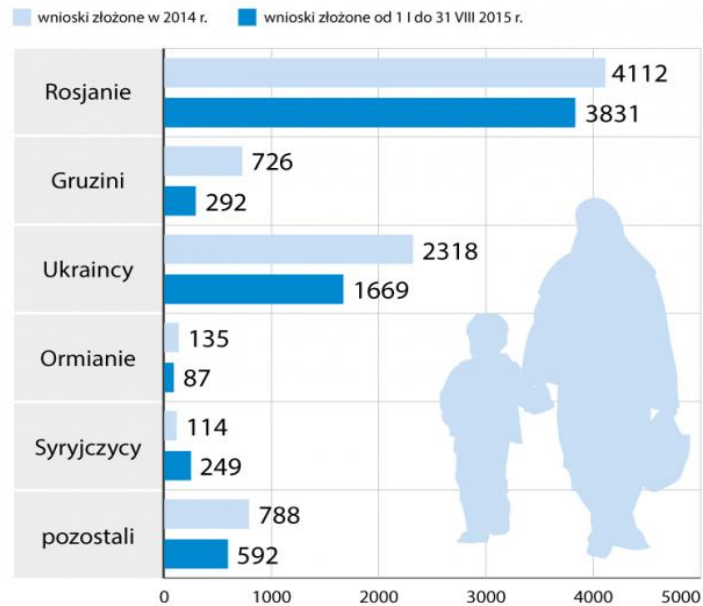
Źródło: Informacja Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców o stosowaniu w roku 2015 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2003 r. nr 128, poz. 1176 z późn. zm.) w zakresie realizacji zobowiązań Rzeczypospolitej Polskiej wynikających z Konwencji Genewskiej dotyczącej statusu uchodźców oraz Protokołu Nowojorskiego dotyczącego statusu uchodźcy, [online], [dostęp 27.06.2016], dostępny w Internecie: <http://udsc.gov.pl/wp-content/uploads/2016/05/Sprawozdanie-z-wykonywania-ustawy-o-ochronie-miedzynarodowej-za-2015-rok.pdf>.

Grupa II

Instrukcja do pracy w grupie:

- Na podstawie zamieszczonej poniżej wiadomości przygotujcie informacje dotyczące:
 - pochodzenia osób, które złożyły wnioski o status uchodźcy w Polsce wnioski o status uchodźcy (z jakiego kraju najczęściej pochodzą),
 - liczby złożonych wniosków o status uchodźcy w stosunku do liczby pozytywnych decyzji o ich przyznaniu.
- Odpowiedzcie na pytanie: czy prawdą jest, że w Polsce łatwo jest uzyskać status uchodźcy?
- Zaprezentujcie opracowane materiały (w krótkiej formie) na forum klasy.

KTO SKŁADA WNIOSKI O STATUS UCHODźCY

LICZBA ZŁOŻONYCH WNIOSKÓW O STATUS UCHODźCY I DECYZJI POZYTYWNYCH

Źródło: Urząd ds. Cudzoziemców, *Uchodźcy w Polsce: więcej wiedzy, mniej strachu*, [online], [dostęp 27.06.2016], dostępny w Internecie: <http://www.krytykapolityczna.pl/artykuly/kraj/20150917/uchodzczy-w-polsce-wiecej-wiedzy-mniej-strachu>.

Grupa III

Instrukcja do pracy w grupie:

1. Na podstawie zamieszczonej poniżej wiadomości przygotujcie informacje dotyczące rodzaju/formy pomocy, na którą uchodźcy mogą liczyć w Polsce, przebywając w ośrodkach dla uchodźców.
2. Odpowiedzcie na pytanie: czy prawdą jest, że uchodźcy otrzymują wysokie kwoty pieniężne na utrzymanie.

3. Zaprezentujcie opracowane materiały (w krótkiej formie) na forum klasy.

NA JAKĄ POMOC MOŻE LICZYĆ UCHODŹCA W POLSCE

POMOC W OŚRODKU	
	Zakwaterowanie
	Stala pomoc pieniężna na zakup środków higieny osobistej - 20 zł miesięcznie oraz tzw. kieszonkowe - 50 zł miesięcznie
	Wyżywienie
	Jednorazowa pomoc pieniężna na zakup odzieży i obuwia - 140 zł
	Zwrot kosztów za przejazdy komunikacją publiczną związane z postępowaniem o nadanie statusu uchodźcy, badaniami i szczepieniami ochronnymi
	Ekwiwalent pieniężny za wyżywienie dla dzieci do 6. roku życia oraz dzieci realizujących obowiązek szkolny - 9 zł dziennie

© GAZETA WYBORCZA

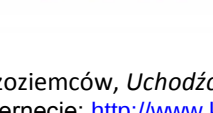
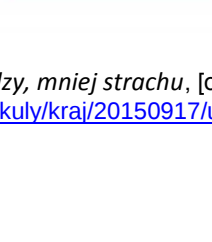
Urząd ds. Cudzoziemców, *Uchodźcy w Polsce: więcej wiedzy, mniej strachu*, [online], [dostęp 27 czerwca 2016], dostępny w Internecie: <http://www.krytykapolityczna.pl/artykuly/kraj/20150917/uchodzcy-w-polsce-wiecej-wiedzy-mniej-strachu>.

Grupa IV

Instrukcja do pracy w grupie:

1. Na podstawie zamieszczonej poniżej wiadomości przygotujcie informacje dotyczące:
 - a) wysokości świadczeń pieniężnych, które otrzymują uchodźcy po opuszczeniu ośrodka dla uchodźców,
 - b) dodatkowych świadczeń, jakie im przysługują.
2. Odpowiedzcie na pytanie: czy Waszym zdaniem świadczenia, które otrzymują uchodźcy po opuszczeniu ośrodka, pozwalają na dostatnie życie?
3. Zaprezentujcie opracowane materiały (w krótkiej formie) na forum klasy.

POZA OŚRODKIEM

	Świadczenie pieniężne na pokrycie we własnym zakresie kosztów pobytu na terytorium Polski w zależności od liczby członków rodziny w wysokości:			Cudzoziemcom przysługuje dostęp do szkół publicznych, pomocy dydaktycznych oraz bezpłatna nauka języka polskiego
	Dziennie na osobę	Miesięcznie na osobę		Opieka medyczna koordynowana przez Petra Medica Sp. z o.o. w Warszawie: opieka lekarzy w ośrodku, leczenie specjalistyczne, opieka psychologiczna, opieka stomatologiczna
	25 zł	750 zł		
	Dziennie na osobę	Miesięcznie na osobę		
	20 zł	600 zł		
	Dziennie na osobę	Miesięcznie na osobę		Pomoc w dobrowolnym powrocie do ojczyzny
	15 zł	550 zł		
	Dziennie na osobę	Miesięcznie na osobę		
	12,5 zł	375 zł		

Urząd ds. Cudzoziemców, *Uchodźcy w Polsce: więcej wiedzy, mniej strachu*, [online], [dostęp 27 czerwca 2016], dostępny w Internecie: <http://www.krytykapolityczna.pl/artykuly/kraj/20150917/uchodzczy-w-polsce-wiecej-wiedzy-mniej-strachu>.

Załącznik nr 2

Zdjęcie nr 1

Instrukcja do pracy w grupie:

Uważnie przyjrzyjcie się zdjęciu. Następnie odpowiedzcie ustnie na pytania:

- W jakim miejscu znajduje się chłopiec, którego widzicie na fotografii? Dlaczego się tam znalazł?
- Co widzi?
- Co może czuć i myśleć?
- O czym może marzyć/czego może pragnąć?

Załącznik nr 3

Zdjęcie nr 2

Instrukcja do pracy w grupie:

Uważnie przyjrzyjcie się zdjęciu. Następnie odpowiedzcie ustnie na pytania:

- W jakim miejscu znajduje się chłopiec, którego widzicie na fotografii? Dlaczego się tam znalazł?
- Co widzi?
- Co może czuć i myśleć?
- O czym może marzyć/czego może pragnąć?

Załącznik nr 4

Zdjęcie nr 3

Instrukcja do pracy w grupie:

Uważnie przyjrzyjcie się zdjęciu. Następnie odpowiedzcie ustnie na pytania:

- Kogo widzicie na zdjęciu?
- Czy możecie powiedzieć, gdzie i kiedy zostało zrobione?
- Opiszcie w jakiej sytuacji/scenerii znajduje się chłopiec z fotografii?
- Co widzi?
- Co może czuć/myśleć?
- O czym może marzyć?

Załącznik nr 5

Zdjęcie nr 4

Instrukcja do pracy w grupie:

Uważnie przyjrzyjcie się zdjęciu. Następnie odpowiedzcie ustnie na pytania:

- Kogo widzicie na zdjęciu?
- Czy możecie powiedzieć, gdzie i kiedy zostało zrobione?
- Opiszcie w jakiej sytuacji/scenerii znajduje się chłopiec z fotografii?
- Co widzi?
- Co może czuć/myśleć?
- O czym może marzyć?

SPACER Z OBCYM

MIROSŁAW SKRZYPCZYK, PIOTR ULATOWSKI

WSTĘP

Punktem wyjścia do lekcji jest książka Nie-Obcy. 21 opowieści, żeby się nie bać. Polscy pisarze dla uchodźców. Książka ta została wydana w 2016 r. jako odpowiedź na narastające nastroje niechęci wobec uchodźców – Obcych.

Redaktorzy, Paweł Goźliński i Jerzy Wójcik, piszą, że książka powstała „[...] z niezgody na strach i nienawiść. Przede wszystkim w sobie. A najlepszym sposobem, żeby sobie poradzić z lękiem, jest poznanie jego źródła. Źródeł lęków przed Obcym”. I dalej: „Potrzebujemy Obcych nie mniej, niż oni potrzebują nas.

Bo tylko konfrontując się z Obcym, możemy tak naprawdę, do końca, bez zniekształceń i złudzeń zobaczyć samych siebie. Kim jesteśmy. Jacy chcemy być. Na ile obraz naszych wyobrażeń o sobie samych zgadza się z odbiciem w lustrze”.

Książka powstała pro bono – złożyła się na nią nieodpłatna praca pisarzy, grafików, redaktorów, korektorów i drukarzy. Dochód ze sprzedaży jest przekazywany na pomoc ofiarom kryzysu humanitarnego w Syrii. Na zaproszenie do napisania tekstów odpowiedzieli tacy polscy pisarze jak Andrzej Stasiuk, Olga Tokarczuk, Paweł Huelle, Hanna Krall, Ignacy Karpowicz, Łukasz Orbitowski, Sylwia Chutnik. Przedmiotem analizy podczas warsztatów będzie jednak opowiadanie graficzne (komiks) Joanny Bator i Jana Bajtlika.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1.

Zaproś uczestników i uczestniczki do udziału w spacerze z Obcym – Obcym zewnętrznym, jak i Obcym w nas samych. (2 minuty)

2.

Rozdaj wszystkim kopię tekstu (komiksu) Spacer Joanny Bator i Jana Bajtlika i daj im chwilę na przyjrzenie się utworowi. Następnie rozpocznij dyskusję zmierzającą do interpretacji tekstu. (13 minut)

SPACER Z OBCYM

MIROSŁAW SKRZYPCZYK, PIOTR ULATOWSKI

Przykładowe pytania, jakie możesz zadać grupie:

- Jakie wrażenia, odczucia wywołał w was komiks?
- Co przedstawia rysunek? Kogo przedstawia?
- Kim są postacie przedstawione na rysunku?
- Z jakimi stereotypowymi wyobrażeniami mamy tu do czynienia?
- Jakie znaczenia wprowadza tekst do graficznego przedstawienia Obcego? Co mówi o narratorze – jego niepokojach i lękach, o jego wyobrażeniu świata, systemie wartości?
- Poszukaj słów-kluczy, które tworzą stereotypy („bokiem”, „wściekłe”, „coś”, „to”, „tam”, „urośnie, rozmnoży się”; opozycja „spacerowałem” – „tamto szło”).
- W jaki sposób zostaje pokazana opozycja swój – obcy? Na czym się opiera?

3.

Zaproś uczestników i uczestniczki do osobistego spaceru z Obcym. Wyjaśnij, że opowiadanie graficzne Joanny Bator i Jana Bajtlika jest zaproszeniem i inspiracją do własnej opowieści zatytułowanej *Moje spotkanie z Obcym*. Poproś, by uczestnicy przygotowali wstęp lub początek opowiadania w formie tekstowej lub graficznej. Wyjaśnij, że nie będzie obowiązku dzielenia się efektami pracy, ale chciałbyś/chciałabyś usłyszeć kilka z nich. (15 minut)

4.

Czytanie i dyskusja. Poproś chętnych uczestników i uczestniczki o odczytanie kilku opowieści. Wyjaśnij, że opowieści nie będą oceniane. Zachęć autorów i autorki do podzielenia się autorefleksyjnym komentarzem dotyczących ich opowieści. Możesz też poprosić o komentarz (bez oceny) pozostałe osoby w klasie. (15 minut)

Załączniki:

1. J. Bator, J. Bajtlik, *Spacer* [w:] J. Bator, J. Bajtlik, K. Bonda i in., *Nie-Obcy*. 21 opowieści, żeby się nie bać. Polscy pisarze dla uchodźców, Warszawa 2015.

NOWA SĄSIADKA, NOWY SĄSIAD.

OLGA GRONOWSKA-PSZCZOŁA,
MAŁGORZATA JUSZCZYK

WSTĘP

Zajęcia mogą pomóc wprowadzić uczennice i uczniów w tematykę uchodźstwa.

Wypracowane materiały można potraktować jako wstęp do dalszych spotkań związanych z tym zagadnieniem.

W pracy uczniowie i uczennice odwołują się do własnych, codziennych doświadczeń oraz mają możliwość poznać punkt widzenia swoich rówieśników.

CZAS

Czas: 90 minut
(2 godziny lekcyjne)

MATERIAŁY

- arkusze papieru, kolorowe markery,
- sprzęt do odtwarzania filmu,
- dostęp do Internetu.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

I.

Podziel grupę na 4 zespoły. Każdej z grup rozdaj markery, kartkę flipchart z tytułem pracy oraz kartkę z poleceniem i opisem sytuacji. Wyjaśnij, na czym polega zadanie i daj czas na pracę w grupach. (15 minut)

• Grupa I i III

Tytuł flipcharta: **MAM NOWĄ SĄSIADKĘ/SASIADA**

Polecenie:

Wyobraźcie sobie, że do domu obok wprowadziła się nowa rodzina z dziećmi (w waszym wieku). Zapewne spotkacie się również w szkole.

Jak czujecie się w tej sytuacji, jakie macie odczucia?

Zapiszcie wszystkie odpowiedzi na kartce (nawet jeśli nie cała grupa się z nimi zgadza).

NOWA SĄSIADKA, NOWY SĄSIAD.

OLGA GRONOWSKA-PSZCZOŁA,
MAŁGORZATA JUSZCZYK

• Grupa II i IV

Tytuł flipcharta: **JESTEM NOWĄ SĄSIADKĄ/SĄSIADEM**

Polecenie:

Wyobraźcie sobie, że wprowadziliście się ze swoją rodziną do nowego domu. Wiąże się to także ze zmianą szkoły.

Jak czujecie się w tej sytuacji, jakie macie odczucia? Zapiszcie wszystkie odpowiedzi na kartce (nawet jeśli nie cała grupa się z nimi zgadza).

2.

Powiedz klasie, że omówicie plakaty w dalszej części zajęć. Zaproś grupę do obejrzenia filmu **Wywiad z Mahsą**. (13 minut)

KLIKNIJ OBRAZEK

3.

Rozdaj grupom po jednym markerze innego koloru. Poproś, by uczniowie i uczennice wrócili do swoich arkuszy pracy i do kluczowego tematu pracy dopisali jedno zdanie:

- Grupy I i III: Mój nowy sąsiad ma inną religię lub inny kolor skóry.
- Grupy II i IV: Mam inną religię lub kolor skóry niż moi nowi sąsiedzi.

Wyjaśnij, że zadaniem uczniów jest dopisanie ewentualnych nowych odpowiedzi na wcześniejsze pytanie „Jak się czujesz w tej sytuacji, jakie masz odczucia?”. (10 minut)

4.

Poproś grupy, by zastanowiły się nad pytaniem: **„Z czego wynikają odczucia, które wymieniliśmy? Jaki jest ich powód?”**. Wszystkie odpowiedzi uczestnicy dopisują na flipcharcie. (15 minut)

NOWA SĄSIADKA, NOWY SĄSIAD.

OLGA GRONOWSKA-PSZCZOŁA,
MAŁGORZATA JUSZCZYK

5.

Zaproś grupy do prezentacji arkuszy.
Każda z grup (w kolejności I-III i II-IV)
prezentuje swoje odpowiedzi i wiesza arkusz w
widocznym miejscu. (10 minut)

6.

Zapytaj uczestników i uczestniczki, czy
dostrzegają podobieństwa między dwoma
opisanymi sytuacjami (perspektywą „starych”
i „nowych” sąsiadów). Które odczucia się
powtarzały? (15 minut)

Uwaga: ćwiczenie może potoczyć się na dwa sposoby:

- skojarzenia są bardzo zbliżone i podobne, wtedy wniosek może być następujący: niezależnie od rasy, kultury czy religii mamy podobne odczucia, bo jesteśmy ludźmi z tymi samymi potrzebami i oczekiwaniami;
- skojarzenia i odpowiedzi są różne: warto tę rozbieżność potraktować jako temat do kolejnych zajęć i zastanowić się, dlaczego tak jest.

7.

Na zakończenie możesz wyświetlić krótki film
Puzzle, który będzie podsumowaniem lub
wstępem do kolejnych zajęć. (3 minuty)

KLIKNIJ OBRAZEK

MOJE „NOWE ŻYCIE” – MIGRACJA I UCHODŹSTWO. SCENARIUSZ ZAJĘĆ

ZOFIA COFAŁKA, BOŻENNA SUCHARSKA

CZAS

90 minut (2 godziny lekcyjne) + przerwy

UCZESTNICY:

uczniowie szkół
gimnazjalnych i
ponadgimnazjalnych (15-18
lat)

MATERIAŁY:

- akty prawne do wyświetlenia: Konwencja genewska o ochronie osób cywilnych podczas wojny (IV konwencja genewska): preambuła i art. 1–4;
b) Protokół dotyczący statusu uchodźców (tzw. Protokół nowojorski): art.1,
- wydruk tekstu symulacji (załącznik nr 1),
- prezentacja PowerPoint (załącznik nr 2),
- odtwarzacz CD (podkład muzyczny),
- komputer, rzutnik,
- kartki flipchart, mazaki, kartki samoprzylepne, magnesy lub taśma klejąca.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

I.

Przed rozpoczęciem powieś w różnych miejscach sali kartki flipchart z niedokończonymi zdaniami:

- Migracja kojarzy mi się z
- Ludzie wyjeżdżają ze swego kraju, ponieważ
- Emigrant/emigrantka to osoba, która szuka
- Kiedy słyszę słowo uchodźca, przychodzi mi na myśl

Poproś uczestników i uczestniczki, aby dokończyli powyższe zdania. Po wykonaniu ćwiczenia zawieś karty flipchart w widocznym dla wszystkich miejscu i poproś o przeczytanie dokończonych zdań. (5 minut)

MOJE „NOWE ŻYCIE” – MIGRACJA I UCHODŹSTWO. SCENARIUSZ ZAJĘĆ

ZOFIA COFAŁKA, BOŻENNA SUCHARSKA

2.

Omówcie propozycje zdań niedokończonych znajdujące się na flipchartach. Podczas dyskusji wyjaśnij najważniejsze pojęcia i zwróć uwagę na następujące tematy:

- co to jest emigracja i jakie są jej powody? (w najprostszym rozumieniu pojęcia emigracja jest to wyjazd z kraju zamieszkania; najczęstszym powodem jest poszukiwanie lepszego zarobku, pracy);
- kogo i dlaczego nazywamy emigrantem lub emigrantką? (w najprostszym rozumieniu emigrant to osoba wyjeżdżająca z różnych powodów ze swego kraju w celu osiedlenia się w innym państwie);
- kogo i dlaczego nazywamy uchodźcą/uchodźczynią? (w najprostszym rozumieniu uchodźcą jest osoba, która z powodu prześladowań lub wojny ucieka ze swego kraju w celu ratowania swojego życia i zdrowia);
- jakie są przyczyny stereotypowego postrzegania uchodźców i uchodźczyń? skąd biorą się obawy i niechęć do nich? (9 minut)

3.

Po dyskusji zaprezentuj dwa slajdy prezentacji (załącznik nr 2, slajdy 2-3). Poproś o ich przeczytanie. Następnie poproś o ponowne przyjrzenie się skojarzeniom zapisanym w zdaniach niedokończonych i rozpocznij rozmowę. Pomocą może służyć pytanie: „O jakie elementy słownikowa definicja pojęć: emigrant, emigracja, uchodźca wzbogaciła wasze rozumienie tych pojęć?”. (5 minut)

4.

Podziel zespół na cztery grupy ćwiczeniowe (losowo). Rozdaj kartki flipchart i poproś, by uczestnicy i uczestniczki wypisali pięć rzeczy, które szczególnie cenią w swoim domu. (5 minut)

5.

Po wykonaniu ćwiczenia porozmawiaj uczestnikami o ich wyborach. Poproś, by uzasadnili swój wybór. (5 minut)

MOJE „NOWE ŻYCIE” – MIGRACJA I UCHODŹSTWO. SCENARIUSZ ZAJĘĆ

ZOFIA COFAŁKA, BOŻENNA SUCHARSKA

6.

Następnie poproś o zamknięcie oczu i rozpocznij czytanie tekstu symulacji.

Podczas czytania tekstu w tle może cicho „płynąć” muzyka z odtwarzacza CD

(możesz też zrezygnować z tego elementu).

(3 minuty)

8.

Po wykonaniu ćwiczenia poproś, aby porównali treść flipchartów i zastanowili się, co czują w tej chwili i co czuli podczas słuchania tekstu symulacji. (3 minuty)

7.

Następnie rozdaj drugą kartkę flipchart i poproś, by spośród podanych przez siebie rzeczy wybrali te, które zabraliby ze sobą w sytuacji, w której przyszło by im uciekać przed wojną lub prześladowaniem. (5 minut)

9.

Zbierz flipcharty, wywieś w widocznym miejscu i wyprowadź grupę ze stanu emocji. (2 minuty)

PRZERWA

1.

Rozpocznij od rozmowy. Zapytaj uczniów i uczennice:

- co czuli podczas wykonywania ostatniego ćwiczenia (podczas słuchania tekstu, „pakowania torby” i porównywania jej zawartości z tym, co pozostawiają?
- do jakiej sytuacji nawiązuje tekst symulacji? co o tym świadczy?

Podsumuj, powiedz, że podobne uczucia towarzyszą prawdziwym uchodźcom. (10 minut)

2.

Następnie przedstaw slajd 4. prezentacji (załącznik nr 2). Rozpocznij dyskusję; pomocą mogą służyć Ci pytania:

- które przyczyny są obecnie najczęstszą przyczyną migracji ludności?
- które z zaprezentowanych na slajdzie przyczyn są obecnie najczęstszym powodem uchodźstwa? (5 minut)

MOJE „NOWE ŻYCIE” – MIGRACJA I UCHODŹSTWO. SCENARIUSZ ZAJĘĆ

ZOFIA COFAŁKA, BOŻENNA SUCHARSKA

3.

Wyświetl artykuły prawne dotyczące uchodźców i uchodźczyń (Konwencja genewska, art. 1).

Następnie rozpocznij dyskusję:

- kogo i w jakich okolicznościach międzynarodowe akty prawne uznają za uchodźcę?
 - jakie zobowiązania wobec uchodźców i uchodźczyń mają państwa, które podpisały te akty prawne?
 - do czego zobowiązują uchodźców i uchodźczynie zaprezentowane akty prawne? (10 minut)
-

5.

Przedstaw slajdy 11–13. Poproś o przeczytanie prezentowanych na nich wiadomości, a następnie zainicjuj rozmowę.

Pomocą mogą służyć pytania:

- jak reagowały różne kraje na sytuację Polaków uciekających z okupowanej Polski?
- o czym świadczy ich reakcja na sytuację Polaków? (5 minut)

4.

Następnie przedstaw slajdy 5–10. Poproś o dokładne przyjrzenie się zdjęciom. Następnie rozpocznij z uczestnikami dyskusję:

- co przedstawiają zaprezentowane na slajdach zdjęcia?
 - o czym one świadczą?
 - co może je łączyć z sytuacją współczesnych uchodźców? (10 minut)
-

PODSUMOWANIE

6.

Zaprezentuj na slajdzie i odczytaj wypowiedź Roberta Lewandowskiego dotyczącą uchodźców (możesz też poprosić o to uczestnika warsztatu). (5 minut)

MOJE „NOWE ŻYCIE” – MIGRACJA I UCHODŹSTWO. SCENARIUSZ ZAJĘĆ

ZOFIA COFAŁKA, BOŻENNA SUCHARSKA

Robert Lewandowski na własne oczy widział dramat syryjskich uchodźców, kiedy jako ambasador UNICEF odwiedził obóz dla uchodźców w Jordanii.

„To są życiowe dramaty tych ludzi. Żyją w ekstremalnych warunkach. Szczególnie szkoda cierpienia dzieci. Straszny widok. Nikomu nie życzę uciekać przed wojną ze swojego kraju. Rozumiem dylematy w tej kwestii, ale to oczywiste, że tysiące ludzi nie ruszyło do Niemiec, bo chce tylko pobrać zasiłek. Widać, że są to osoby i całe rodziny zdeterminowane, aby ratować za wszelką cenę życie swoje i swoich bliskich – nie z własnej woli opuszczają swój kraj”.

Źródło: R. Lewandowski, Polska nie ma już kompleksów, [online], rozm. przepr. T. Włodarczyk, [dostęp 10.08.2016], dostępny w Internecie: <http://www.przegladsportowy.pl/pilka-nozna/reprezentacja-polski,robert-lewandowski-wspolczuje-uchodzcom-,artykul,602736,1,291.html>.

Po przeczytaniu wypowiedzi Roberta Lewandowskiego poproś uczestników zajęć, by na kartach flipchart dokończyli zdanie:

Uchodźca jest osobą, której
bo

Bibliografia

1. Białek K., Migracje na świecie, [online], [dostęp 10.08.2016], dostępny w Internecie: http://www.ceo.org.pl/sites/default/files/news-files/m3_migracje_na_swiecie.pdf.
2. Kowalski W., My też byliśmy uchodźcami. W czasie II wojny światowej przyjmowali nas na całym świecie, [online], [dostęp 10.08.2016], dostępny w Internecie: www.natemat.pl/my-tez-byalismy-uchodzcam-i-w-czasie-ii-wojny-swiatowej-przyjm.
3. Lewandowski R., Polska nie ma już kompleksów, [online], rozm. przepr. T. Włodarczyk, [dostęp 10.08.2016], dostępny w Internecie: <http://www.przegladsportowy.pl/pilka-nozna/reprezentacja-polski,robert-lewandowski-wspolczuje-uchodzcom-,artykul,602736,1,291.html>.
4. Muzeum Historii Polski, Rodziny rozdzielone przez historię, [online], [dostęp 10.08.2016], dostępny w Internecie: www.rodziny.muzhp.pl.
5. Sakson A., Migracje – fenomen XX i XXI wieku, „Przegląd Zachodni” 2008, nr 2, www.migracje.pl.
6. Sakson A., Zjawisko niechęci do uchodźców przypomina fenomen antysemityzmu bez Żydów, [online], rozm. przepr. P. Dubiński, [dostęp 7.08.2016], dostępny w Internecie: <http://wiadomosci.wp.pl/kat,1027191,title,Prof-Andrzej-Sakson-dla-WP-zjawisko-niecheci-do-uchodzcow-przypominata-fenomen-antysemityzmu-bez-Zydow,wid,18297727,wiadomosc.html>.
7. Szczucka N., W poszukiwaniu nowej ojczyzny, [online], „Wiedza i Życie” 1997, nr 10, [dostęp 10.08.2016], dostępny w Internecie: <http://archiwum.wiz.pl/1997/97103300.asp>.

Zofia Cofalka

Bożenna Sucharska

Niedzielnny poranek (symulacja)

Usiądźcie wygodnie, zamknijcie oczy wyobraźcie sobie następującą sytuację:

Jest 28 czerwca 2016 r., niedziela rano, rozkoszujesz się porankiem w domu, leżąc jeszcze w łóżku. Rok szkolny już się skończył, przed tobą dwa miesiące letniego odpoczynku, połączonego ze spokojnym, niespiesznym przygotowywaniem się do następnego sezonu szkolnego. Myślisz o dzisiejszym dniu... masz plany na wieczór: spotkanie z przyjaciółmi, wyjście do kina, a może prostu zostaniesz w domu, leniuchując i regenerując siły po całorocznym wysiłku?

Nagle słyszysz łomotanie w drzwi i nerwowy dzwonek. Otwiera członek twojej rodziny, już ubrany. To sąsiadka, starsza, samotna pani! Przestraszona zaczyna coś opowiadać o rewolucji, o kontroli wojskowej i katastrofie, po czym zalewa się łzami.

W tym samym czasie zaczyna dzwonić telefon domowy, potem komórka, ktoś z domowników dostaje SMS.

Cała rodzina jest zdezorientowana i zdenerwowana. Jednym słowem: nie wiecie o co chodzi.

Ktoś włącza telewizor – na ekranie, na wszystkich kanałach, widać tych samych zamaskowanych ludzi. Obraz się zmienia, teraz pokazują jakichś mężczyzn w mundurach – dotychczas nigdy ich nie widziałas/eś! Coś mówią, ale ich głosy zagłuszane są przez dźwięki helikopterów przelatujących nad twoim domem. Włączasz komputer. Na twoim ulubionym portalu internetowym znajdujesz taki, pośpiesznie napisany news:

W nocy, w państwie polskim dokonał się przewrót i wskutek walk wszystkie znane w Polsce partie i ugrupowania polityczne zostały odsunięte od władzy, a zupełnie nowe, radykalne ugrupowanie przejęło władzę w Polsce.

„Zgodnie z rozporządzeniem nowych władz, wszyscy obywatele będą poddani szeregowi przesłuchań. Aby usprawnić ten proces, zostaną porozdzielani i zgrupowani w obozach według płci i wieku. Podobno – według wiadomości zdobytych od członków ugrupowania – mężczyźni będą później wcieleni do wojska, a kobiety będą świadczyć różnego rodzaju usługi na rzecz żołnierzy. Dzieci mają zostać zamknięte w specjalnych ośrodkach edukacji i pracy, dla osób zbyt starych do pracy i walki zostaną zorganizowane obozy nazwane „obozami spokojnego umierania”. Każdy jest zobowiązany do oddania całego majątku na rzecz partii.

Kto nie podporządkuje się nowym zasadom, zostanie zamknięty w obozie pracy o zaostrożnym rygorze”.

Połączenie z Internetem się zrywa. Zszokowany/-a siedzisz przy biurku, nic z tego nie rozumiejąc. Z letargu wyrywa cię kolejny przelatujący helikopter.

Co robić? Czasu na decyzję jest mało, bo oprócz dźwięku helikopterów dolatują teraz do ciebie również wyraźne odgłosy strzałów z broni maszynowej...

Jedynym rozwiązaniem tej sytuacji jest chyba chwilowy wyjazd. Gdy w domu naprzeciwko szyba rozpryskuje się na milion drobnych kawałków od serii z automatu, wiesz już na pewno: trzeba uciekać.